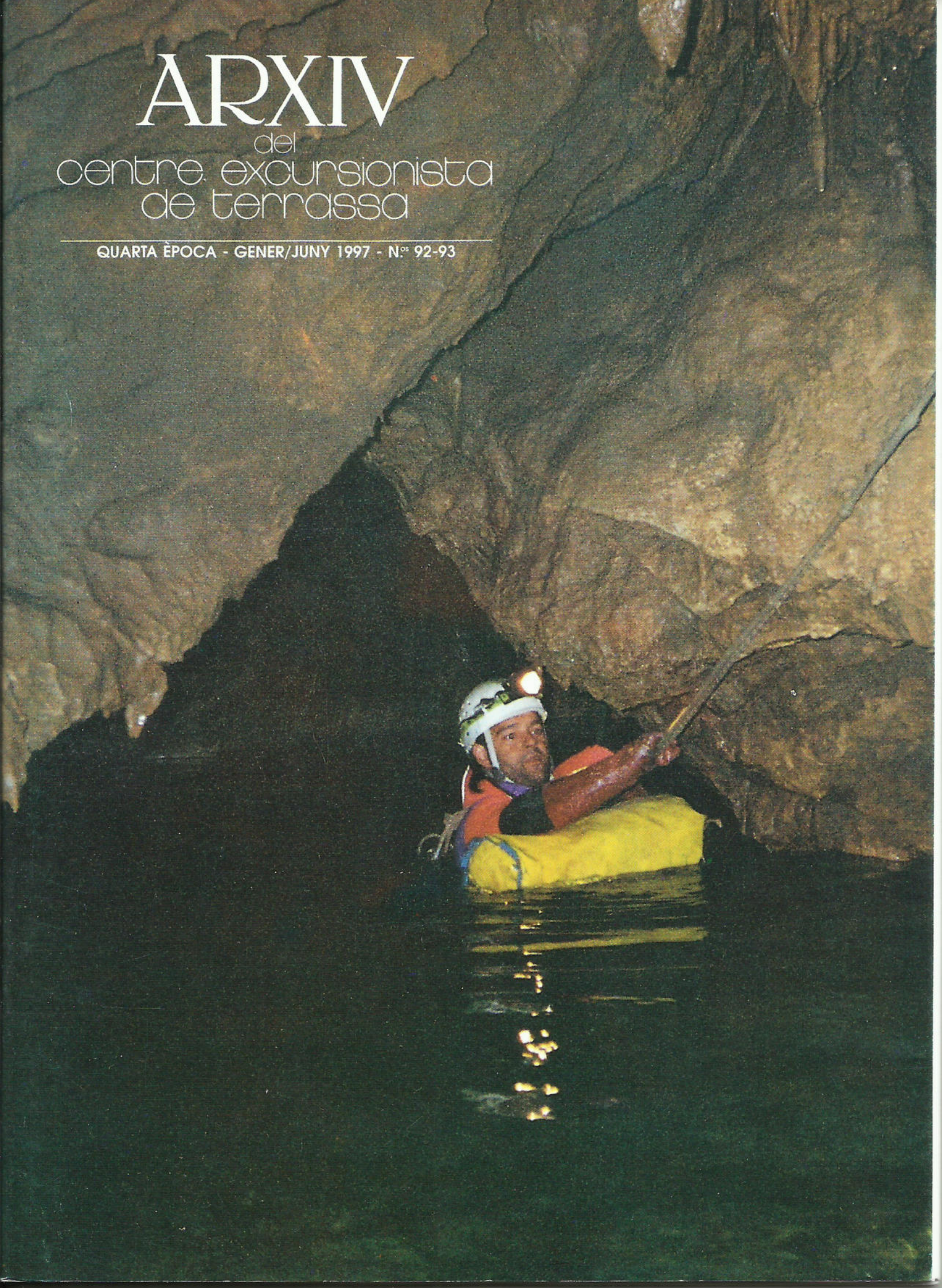

ARXIV

del
centre excursionista
de terrassa

QUARTA ÈPOCA - GENER/JUNY 1997 - N.º 92-93

SUMARI:

Centenari de l'Espeleologia catalana.

Gènesi de la insígnia actual del Centre. Homenatge al seu creador, en Marian Armengol i Torrella. Per Manuel Planchat i Villacampa.

L'acampada. Per Gaietà Trenchs i Sicart.

Dels nostres anunciants (I). Per Francesc Palet i Setó.

Les saxífragues. Per Joaquim Pérez i Raventós.

Eslovènia 1996: un viatge als Alps Julians i a la regió del Karst. Per Ferran Lozano i Ferrer.

Una avinguda amb el nom de Font i Sagué, introductor de l'Espeleologia a Catalunya. Per Salvador Vives i Jorba.

Josep M. Batista i Roca (1895-1978). L'exemple a seguir. Per Manuel Planchat i Villacampa.

CRÒNICA: Actes celebrats. Ressenyes. Assemblea Extraordinària. Assemblea General Ordinària. **ACTES SOCIALS:** 5a Ruta dels 3 Monestirs. XIII Marxa Popular. 65a i 66a Diades de Germanor. Diada de Sant Bernat de Menthon. **NOTICIARI DIVERS.** **NECROLÒGICA:** Isidre Almirall i Tresp.

Biblioteca: Adquisicions i donatius. Comentari del llibre "Centre Excursionista de Catalunya: 120 anys d'història (1876-1996)".

Secció de Ciències Naturals: Assemblea Ordinària. Activitats. Resum de les sortides de Botànica.

Secció d'Alta Muntanya: XXXII Cursa d'Esquí de Muntanya "Núria-Puigmal-Núria".

Secció d'Esquí: Activitats del curs 1996-97.

Secció d'Excursionisme: Sortides realitzades.

Secció Infantil: Activitats.

Secció d'Investigacions Subterrànies: Assemblea Anual Reglamentària. Sortides d'Espeleokinder.

Publicació del Centre Excursionista de Terrassa.

Raval de Montserrat, 13 - 08221 Terrassa (el Vallès Occidental) - Telèfon 788 30 30 - Fax 788 69 06 - Apartat de Correus 491

President C.E.T.: Àngel Casanovas i Crespo.

Consell de Redacció: Valentí Fabrés i Cardona, Francesc Palet i Setó, Salvador Vives i Jorba.

Imprimeix: Egar-Gràfic, S.A. - Terrassa

Dipòsit Legal: B-5793-1963

Portada: "Sima de la Piedra de San Martín (Navarra)". Fotografia de Rafael Ruiz (S.I.S.).

ARXIV

del
centre excursionista
de Terrassa

Adherit a la
FEDERACIÓ D'ENTITATS EXCURSIONISTES DE CATALUNYA
FEDERACIÓ CATALANA D'ESPELEOLOGIA
FEDERACIÓ CATALANA D'ESPORTS D'HIVERN
INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL

QUARTA ÈPOCA
GENER-JUNY 1997
N.ºs 92-93

CENTENARI DE L'ESPELEOLOGIA CATALANA

A finals del segle passat van començar a crear-se moltes entitats l'objectiu de les quals no era tan sols anar a la muntanya des d'un punt de vista excursionista, sinó que alhora aquestes entitats tenien altres objectius, com és l'estudiar i conèixer tot allò que es relaciona amb la natura, tant en l'aspecte geològic com faunístic, botànic, arqueològic..., i per això la majoria d'elles reflectien aquestes facetes en els seus estatuts. L'Espeleologia, per tant, hi era present perquè conjuga molts d'aquests objectius.

Enguany es commemora la davallada que el dia 28 de desembre de 1897 va fer mossèn Norbert Font i Sagué a l'avenc de Can Sadurní, a Begues (Baix Llobregat). No vol dir això que fos aquesta la primera visita efectuada a una cova o avenc, ja que es té documentació de moltes exploracions fetes al nostre subsòl, però el fet que feia poc de la visita a Catalunya d'Edouard-Alfred Martel, francès, pare de l'Espeleologia mundial, i l'acompanyés Font i Sagué, va servir per donar un gran impuls a l'exploració subterrània. La visita a l'avenc de Can Sadurní inicia la pràctica de l'Espeleologia d'una forma "oficial", programada.

Per celebrar aquest centenari, però, ha calgut que moltes generacions hagin aportat el seu treball continuat i, cadascuna amb el seu esforç, arribar fins al dia d'avui. I la nostra entitat pot sentir-se orgullosa d'haver contribuït a aquesta commemoració, doncs ha aportat –i aporta– gent que ha format part d'aquesta cadena que ens ha conduït cap a aquesta efemèride. I ens sentim protagonistes del centenari de l'Espeleologia, que al capdavall no deixa de ser un dels molts mitjans per conèixer millor la nostra terra.

GÈNESI DE LA INSÍGNIA ACTUAL DEL CENTRE

Homenatge al seu creador, en Marian Armengol i Torrella

Per Manuel PLANCHAT i VILLACAMPA

El dia 27 de novembre del 1995 moria a Nottingham (Regne Unit) en Marian Armengol i Torrella, soci que fou d'aquesta casa i autor de l'emblema o signe visible representatiu de la nostra Entitat.

El luctuós esdeveniment ens ha incitat a recular en el temps per esbrinar el procés o les circumstàncies que motivaren la renovació d'una peça tan emblemàtica.

Anteriorment aquesta era de format rodó amb una vora circular de fons blau marí, dins la qual s'hi podia llegir el nom de l'Entitat, amb lletres daurades. El diàmetre de la peça amidava dos centímetres. En el semicercle superior figurava en relleu la clàssica silueta de la muntanya de Sant Llorenç, sense oblidar l'apèndix del Cavall Bernat. La part inferior era ocupada per la senyera quadribarrada. Centrat, al mig, sobreposat, hi havia el castell, nexa d'unió amb l'escut de la Ciutat.

Motius del canvi? No hem trobat cap referència al respecte. Però les cròniques que segueixen ens permeten seguir el procés embrionari que havia de cristal·litzar en la consecució de l'objectiu que es pretenia.

DONEM UNA ULLADA A L'ARXIU

Setembre-octubre 1932, núm. 79, pàg. 83. "En aquesta reunió (23.9.32) s'acordà modificar el botó ensenya de l'Entitat conservant-hi, però, les al·legories de l'actual. Es facultà a la Directiva perquè pugui convocar un concurs de dibuixos entre els artistes associats, alhora que nomenar el Jurat qualificador que determinarà el model més escaient."

Novembre-desembre 1932, núm 80, pàg. 98. "Complimentant l'acord pres en la darrera reunió general ordinària, del 23 de setembre proppassat, de renovar el botó-ensenya del Centre, el Consell Directiu es complau a convidar a tots els artistes socis de l'Entitat que, per a la seva confecció vulguin presentar un o diversos projectes, els quals poden ser executats en qualsevol tècnica, dibuix, aquarel·la, oli, etc.

"La forma i composició pot ésser la que l'artista prefereixi, essent indispensable, però, que hi figurin els motius al·legòrics del distintiu actual: silueta o elements de la muntanya de Sant Llorenç, l'escut de Terrassa i la llegenda *Centre Excursionista de Terrassa*, ja sigui amb totes les lletres o amb les inicials soles, a més de tot altre element

decoratiu o al·legòric. Cal tenir present que l'ensenya ha de quedar reduïda a una alçada de quinze mil·límetres com a màxim, per una amplada a proporció.

Poden ésser emprats quatre colors, en nombre màxim, així com també pot resoldre's en relleu i en un sol color metàl·lic.

La Junta Directiva estimaria que els dits projectes li siguin lliurats per tot el mes de gener de 1933, en quin moment es donarà a conèixer el Jurat que efectuarà l'elecció del model més escaient."

Gener-febrer 1933, núm. 81, pàg. 117. Resumim: es dóna compte de la recepció de diversos projectes i de l'acord del Consell Directiu, a través del qual es designa als senyors F. Pi de la Serra i Tomàs Viver per tal que, juntament amb ell, actuïn de Jurat qualificador del millor projecte.

Març-abril 1933, núm. 82, pàg. 131. "La Junta Directiva, junt amb els artistes senyors Tomàs Viver i Pi de la Serra que, com se sap, formaven el Jurat qualificador per tal de designar el millor projecte de la nova ensenya presentat, van escollir per unanimitat, d'entre els 9 projectes rebuts, el que portava per lema *Hora primera*, el qual ha resultat ésser executat pel nostre dilecte consoci i refinat artista senyor MARIAN ARMENGOL, al qual adrecem la nostra més sincera felicitació. Comuniquem als senyors socis que tots els projectes d'ensenya rebuts per la Directiva estan actualment exposats en una vitrina de la Biblioteca."

Maig-juny 1933, núm.83, pàg. 152. S'informa als socis interessats en l'adquisició de la nova ensenya que s'inscriguin als fulls posats al tauló d'anuncis. El Consell Directiu es compromet a ordenar l'execució del nou distintiu tan prompte com arribin a 150-175 les peticions formulades. El preu aproximat es fixa en 2 pessetes.

Març-abril 1934, núm. 88, pàg. 32. "Tenim ja a la disposició dels senyors socis una primera remesa de noves ensenyes, les quals poden adquirir-se, amb agulla o botó indistintament, al preu de dues pessetes. No cal dir com recomanem a tots els associats la seva adquisició, alhora que els preguem, també, que procurin ostentar-la en tots els actes i excursions de l'Entitat."

Setembre-octubre 1934, núm. 91, pàg. 82. "De conformitat amb el projecte que va aprovar-se el curs passat,original del benvolgut consoci senyor Marian Armengol, han estat construïdes les noves ensenyes de l'Entitat, les quals estan a disposició dels senyors socis des del passat mes de març."

Novembre-desembre 1934, núm. 99, pàg. 104. "Per tal que en els museus alpins de Budapest i Munic —els quals contenen un important nombre d'ensenyas excursionistes de tot el món— hi figurin les ensenyas excursionistes catalanes, el nostre Centre ha cedit tres exemplars de la nostra ensenya al C.E. de Catalunya, destinades, cadascuna de les quals, al Museu Alpi de la Federació Magyar Excursionista de Budapest, al Museu Alpi de Munic i a la col·lecció que el C.E. de C. ha iniciat suara."

A partir d'aquí, l'emblema es convertí en un element més que s'integra a la vida del Centre. Han transcorregut seixanta anys llargs i la insígnia no ha envellit. El seu perfil, els seus colors i la composició quadren perfectament amb els estils que, per a peces semblants, predominen el dia d'avui. Demostració de la qualitat artística d'un creador amb visió de futur, que el temps hauria de convertir en figura destacada, enllà de les nostres fronteres, en el camp del dibuix, de la publicitat i, de manera especial, en el món del disseny.

A l'ombra de Marian Armengol artista, s'hi amaga l'apassionant existència d'un home que la ironia del destí va empènyer en direcció totalment oposada a la dels principis que ell creia.

Teníem algunes referències dels esdeveniments que envoltaren bona part de la vida de l'antic consoci. Ara sabem que en Marian sortí d'Espanya a mitjan 1937, en plena guerra civil, per allunyar-se de la moblització, atesa la seva actitud pacifista i antibel·licista radical. Després d'un temps a França, va ser incorporat a les files de la Legió Estrangera francesa, mobilitzat obligatòriament durant el conflicte mundial que començava. Amb la Legió estigué en escenaris bèl·lics tan diferents com Escandinàvia i el nord d'Àfrica. Després de la desfeta aliada a Dunkerque va arribar a la costa anglesa. Un cop a les Illes Britàniques, i després de tenir el vistiplau de les autoritats d'un país en plena guerra, i gràcies a les seves dots de dibuixant i publicista, va passar a treballar als serveis de propaganda del govern britànic, on començà a adquirir notorietat. Ho féu també per als belgues exiliats a Londres.

Acabada la guerra i ja reconegut al Regne Unit, va desenvolupar una vida professional intensa, dedicada principalment al disseny industrial, cultivant a més la pintura i l'escultura. Fou artífex important dels pavellons anglesos a les exposicions internacionals de Moscou i de Montreal, i és destacable que entre els seus clients hi havia entitats tan prestigioses com la BBC o la ICI, entre d'altres. Els darrers anys de la seva vida els dedicà al disseny de "christmes" i de material pedagògic, fins que al voltant de l'any 1991 va abandonar tota activitat creativa.

Les seves despulles reposen en terra d'adopció, lluny del cel lluminós que el va veure néixer, allà al Ripollès, a les vores del Ter (Sant Joan de les Abadesses 17.12.1909), i de la nostra ciutat, origen de la singladura plena de peripècies que hagué d'afrontar el nostre personatge. Descansi en pau, ensems que preguem a llurs familiars, algun dels quals encara vinculat al nostre centre, que tinguin a bé acceptar el nostre sentit condol.

Primera insígnia del C.E.T.

Insígnia actual

L'ACAMPADA

Per Gaietà TRENCHS i SICART

L'acampada a l'aire lliure es va popularitzar els anys 1905/1906. Aquesta nova afició va prendre seguidament gran volada i foren molts els qui, proveïts d'una rudimentària tenda de campanya, sortiren per gaudir del goig de passar la nit en plena natura. Calia buscar un espai que fos protegit sobretot dels vents, preferentment circumdat de boscúria i amb una bona perspectiva de les immillorables panoràmiques que, de sempre, ens han prodigat el Sant Llorenç del Munt i la serra de l'Obac.

Parada la tenda, calia primordialment proveir-se del jaç. La fulla de l'estepa era un dels elements escollits. Si es presentava una nit plujosa, calia fer al voltant de tota la tenda un reguerot per evitar l'entrada de l'aigua i donar-li sortida.

Generalment l'acampada es feia amb un grup d'amics. No era rar, doncs, passar bones estones conversant o contant acudits i era quasi obligat —i no pas prohibit com ara— fer un foc anomenat de campament, que sempre ens feia companyia i es prestava a fer una torrada amb allioli. Sovint, ja en plena nit, anàvem a buscar aigua a qualsevol font veïna, de les moltes que hi havia en aquell temps.

Durant la nit, i més quan començava a clarejar el dia, s'oïa una simfonia de rumors i cants, amenitzada per la flairança de tota mena de flors boscanes i agraint els pulmons de poder aspirar aquell aire tan fresc i pur.

Abans d'esmorzar tornàvem a les fonts per rentar-nos la cara i deixar-nos una mica més presentables.

Si hi ha algú que no ha tingut mai l'ocasió d'acampar, no sap pas el que s'ha perdut.

Al nostre Centre Excursionista hi va haver ben aviat molts aimants de l'acampada, i cada any, en celebrar la Diada de Germanor, érem molts els qui ja hi anàvem la vigília per celebrar el foc de campament i per acampar-hi, tot esperant la Diada per participar en diversos esports i diversions, a més de l'audició de sardanes que es feia a la tarda. Ja de retorn, sempre a peu, tornàvem a casa saturats de benaurança.

Durant molts anys, en temps de vacances, el nostre Centre organitzava sortides a diferents llocs de casa nostra i a voltes també passant fronteres, a un preu convingut i acceptable que comprenia l'alimentació i el desplaçament. Un cop al lloc, fèiem projectes per conèixer el terreny o per assolir algun cim.

A mesura que passava el temps, cada dia eren més acceptables i còmodes les tendes de campanya, i ja es disposava d'un variat assortit d'objectes per fer-ho més plaent.

Al pas del temps va anar variant l'acampada. Avui hi ha moltes famílies que disposen d'una caravana i d'un vehicle per traslladar-la. També hi ha qui s'ha agençat una caseta per passar fins i tot mesos a muntanya o ran de mar, a gust del beneficiari.

DELS NOSTRES ANUNCIANTS (I)

Per Francesc PALET i SETÓ

Fullejo els *Arxius* de les diverses èpoques i fins als anys trenta i, ultra rellegir articles de col·laboració, treballs sobre tècniques excursionistes, cròniques de l'activitat social o les sortides dels associats pertot arreu del país i del món, em dedico especialment a l'observació dels anuncis que figuren a les portadelles del portaveu de l'entitat.

El gran nombre d'anuncis feia necessari, en alguns moments, introduir un full doble complementari després de la portada. El que no s'ha fet mai és publicar anuncis entremig dels textos. Veig que en diverses èpoques, hi figuren 25 anuncis en un sol número bimensual (any 1924).

Penso que la conservació d'aquests anuncis entre la col·lecció dels *Arxius* i poder efectuar-ne ara la consulta és una bona font d'informació. Així, veiem el tarannà dels industrials, botiguers o artesans de la nostra ciutat que, en aquella època, comptava amb uns 30.000 habitants

Heus aquí el que trobo en un exemplar del mateix any 1924 i que relaciono de més a menys:

Establiments de "panyos" i camiseria	4
Accessoris de la indústria tèxtil	4
Automòbils (venda, reparació i lloguer)	3
Mobles (constructors)	3
Construcció (mestre d'obres, fàbrica de de teules i de mosaics)	2
Comestibles, xocolateria	1
Impressors	1
Tintoreria domèstica	1
Banca	1
Assegurances	1
Pintura decorativa	1
Fabricació de calçat	1
Llibreria i material d'escriptori	1
Joieria	1

Els anuncis eren impresos a diverses mides i en dos casos ocupaven una plana sencera.

No citaré noms, però és interessant veure'n el redactat, dirigit especialment a l'atenció dels excursionistes:

"Tot bon excursionista gasta xocolata de..."

"Especialitat en calçat d'excursionista"

"Camises per a l'excursionista"

"Excursionistes, quan sortiu, compreu pa integral o corrent de..."

"Excursionistes, preneu el Cafè Concentrat..."

"Tatxes per al calçat d'excursió"

I una recomanació:

"Consocis: efectueu les vostres compres a les cases anunciades en aquest Arxiu"

Alguns botiguers o representants, ho eren de cases prestigioses i així ho fan constatar els dibuixos i marques representatives de primeres firmes, com "Underwood", màquina d'escriure; "Swan", plomes estilogràfiques; "Citroën", "Ford" i "Studebaker", cotxes; "Gevaert", fotografia, i "Bomba Prat".

Si anem recercant, trobem una encara més àmplia varietat d'anunciants, ja en els anys trenta: serralleria artística, novetats i merceria, bicicletes, màquines de cosir, restaurants, hotels i cafès, vidrier, articles per a l'alpinisme i els esports de neu, fotògrafs, fotografia d'art i estudi fotogràfic, licor estomacal, llauneries, forner, drogueria i productes químics, gorres i barrets, pasta per a sopa, perfumeries, articles musicals, pianos i ràdios, sastreria, escoles de comerç i d'idiomes, fàbrica de begudes gasoses i sifons, òptica, sabateria, espartenyeria, cafès torrefactes, confiters, persianes i estores, sedasser, autobús per a excursionistes, articles d'alumini, estufes i cuines econòmiques, corretges i guarnicioneria, caldereria.

Ara retrocedeixo als anys inicials del Centre, i en el nostre butlletí titulat *Arxiu d'Estudis* no hi trobo anuncis fins a l'any 1914, en un full afegit complementari fora de text. En aquest exemplar, hi trobo 15 anuncis. Llavors a Terrassa hi havia 22.000 habitants.

Els anuncis són: hotel, comestibles, òptica i joieria, calçats, motxilles, camiseria, ferreteria, material fotogràfic, merceria i gèneres de punt, tintoreria, material esportiu, impressor i materials per a la construcció.

Després de la interrupció per culpa de la Gran Guerra, es reprèn la publicació, només amb el títol d'*Arxiu*. En algun dels números bimensuals, hi trobo fins a 40 anuncis en petit format i en un full també intercalat.

Aquesta petita indagació és ben demostrativa de la puixança de l'activitat comercial i industrial de la ciutat.

El petit comerç, representants o industrials són aproximadament sempre els mateixos, que ens confien la seva propaganda i amb les variants d'altres i baixes que en el transcurs dels anys es van produint.

Després de l'obligada parada de la publicació de l'*Arxiu*, l'any 1937, fins a la nova represa del 1943 amb la *Circular informativa* per als socis, es van haver de guanyar uns esglaons que semblaven inabastables.

Seguirà una segona etapa, que serà objecte d'una nova recerca i d'un proper treball de recopilació.

No faig cap referència dels noms dels nostres anunciants, que en definitiva han estat i són uns col·laboradors ben estimables de la nostra entitat. Si teniu un moment, bé prou podreu trobar-los en cada un dels exemplars de l'Arxiu.

<p>JOSEP MACIAS MARIMÓN</p> <p>GRANS ASSORTITS EN LLANERIA PER A CABALLER I SENYORA CÒ- PIA DE LA CASA CLAUDE DE PARÍS</p> <p>ENFRONT AL MERCAT TELÉFON. 6298</p>	<p>Perfumeria - Bisuteria - Guants Paraigües - Carteres - Cigarreres</p> <p>GRAN ASSORTIT EN OBJECTES PER A REGALS</p> <p>Antigua Casa CARDELLACH JOSEP M. FONT I GILLES 59, Font-vella, 59</p>
<p>EXCURSIONISTES: PROBEU EL CAFE CONCENTRAT IDEAL QUE VEN LA CASA FARGAS I NO EN GASTAREU D'ALTRE</p>	
 <p>MOBLES DE LUXO Y. TAPIS SERIATS</p> <p>FUSTE RIANCHA BRICAB SERRAR</p> <p>Despatx: Sant Pere, 40 Tallers: Galileo</p>	<p>Pintura d'art i Decoració</p> <p>Miquel Pujadas Badia</p> <p>- Habitacions - Mobles i Rètols</p> <p>SOCIETAT, 3</p>
<p>PERE GIBERT</p> <p>CIMENTS : CALS I GUIXOS</p> <p>TELÉFON, 6188</p> <p>SANT LEOPOLD, 123 SANT FRANCISCO, 70</p>	

LES SAXÍFRAGUES

Aproximació al gènere de les saxífragues en el parc de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac

Per Joaquim PÉREZ i RAVENTÓS*

Recórrer a la creació literària d'altri a l'hora de justificar aquest treball sobre la vegetació de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac representa per a l'autor un gran descàrrec. L'autor és conscient de la seva aridesa en el tractament literari i se'n sent prou aclaparat, sobretot perquè tercers, davant el mateix tema, el màgic món vegetal, poden respondre a una sensibilitat diferent o a coneixements superiors.

L'autor, per això, manleva els mots, perquè en comparteix el sentiment sense posseir-ne el do.

(Recull simplificat i adaptat de la "Notícia introductòria" del llibre *Vegetació dels Països Catalans*, de Ramon Folch i Guillèn)

Faig meves aquestes ratlles per justificar aquest treball, que sols pretén ser una eina que contribueixi a conèixer i, per això mateix, a estimar i conservar part del patrimoni vegetal del parc de Sant Llorenç del Munt i de la serra de l'Obac.

Amb aquest recull pretenc donar a conèixer una família vegetal, **les saxifragàcies**, dintre l'àmbit del parc de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac. Aquestes són representades per un gènere i quatre espècies: *S. callosa*, subsp. *catalaunica*, *S. granulata*, *S. corbariensis* i *S. tridactylites*.

Biogeogràficament, Sant Llorenç del Munt i la serra de l'Obac estan dintre l'element plenament mediterrani, però la presència de valls, obagues i canals, juntament amb una altitud superior als 1.000 m, i un microclima humit i fred, fan que apareguin àrees de vegetació eurosiberiana i que les saxífragues siguin presents en aquesta distribució vegetal.

La família de les *Saxifragàcies* la formen plantes herbàcies, perennes o anuals, que presenten fulles alternes i sense estípules. Les seves flors, hermafrodites, estan formades de mode típic per cinc sèpals i cinc pètals, i de 5 a 10 estams inserits tocant els pètals. Els carpels estan normalment soldats per la part inferior amb els estils lliures. El fruit és una càpsula.

La traducció literal de l'expressió llatina "saxifraga" és composta de "saxum", que vol dir pedra, i "frangere", que és trencar. És la que trenca pedres. Possiblement es refe-

(*) Membre de la Secció de Ciències Naturals del C.E.T. i autor dels dibuixos.

reix a la *S. granulata*, una planta que, a Holanda, el segle XVI i XVII, es feia servir per "trençar" les pedres del ronyó i de la bufeta, pel fet que en habitar a les escletxes de les roques es pensava que tenia la facultat de trençar-les.

L'ENDEMISME

La formació dels endemismes és el resultat d'un procés evolutiu, sovint llarguíssim i complex, les causes principals del qual solen ser l'isolament geogràfic de les poblacions i els canvis ecològics, sumats a l'acció de la selecció natural, de la reacció adaptativa i de la derivació genètica.

Les plantes considerades endèmiques, ho són sempre en relació amb el grau de coneixement de la nostra flora i de les seves veïnes. Al parc de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac, hi tenim la *Saxifraga callosa* subsp. *catalaunica* (Boiss) present a les parts ombrejades de les cingleres, puntualment limitades a una raconada o a una petita zona. (*Història Natural dels Països Catalans*, vol. 6)

Saxifraga callosa subsp. *catalaunica* (Boiss) D.A. Webb. - Corona de reina

Planta dreta, perenne, pot arribar a tenir una alçària de 20 a 25 cm. Tot l'any són presents les fulles basals en forma de roseta, senceres, oblongceolades, quasi agudes i amb incrustacions calcàries, finament dentades. En arribar al final de la primavera, creix cada any una tija central amb fulles caulinars oposades i amb una inflorescència molt atapeïda de flors blanques i vistoses. Calze amb cinc dents, recobert de pèls glandulars, amb cinc pètals blancs més llargs que el calze. 10 estams. El fruit en càpsula.

És endèmica dels llocs ombrívols i penjats de Sant Llorenç i de la serra de l'Obac. La trobem entre les escletxes de les roques calcàries i en les parts més toves del conglomerat.

Hàbitat: creix per sobre dels 600 m

Floreix a finals de maig.

Cites: Sant Llorenç del Munt, Montcau, Font d'Estenalles, camí de la font Soleia, Cortins, font del Saüc, carena de les Ànimes, cova del Drac, canal de Santa Agnès, la Falconera.

En medicina popular es feia servir com a abortiva.

Saxifraga cuneata Wild. var. *corbariensis* Timb-Lagr.

Saxifraga fragilis Schrank. subsp. *fragilis* - Herba del Nord

Planta menuda, perenne, d'uns 20 a 30 cm d'alçària, sempre verda. Tota la planta és viscosa i llustrosa per les glàndules que la cobreixen. Fulles basals nombroses en forma de coixinet atapeït, amb un llarg pecíol, acabades en lòbuls estrets més o menys ternats, quasi obtusos, on solen ser presents les fulles seques, possiblement de l'any anterior. Les inflorescències dretes i ramificades es formen sobre tiges centrals sense fulles caulinaris, de 5 a 10 flors de color blanc, amb 5 pètals més llargs que els sèpals. Aquests són aguts. 10 estams que no sobresurten dels pètals. Anteres grogues.

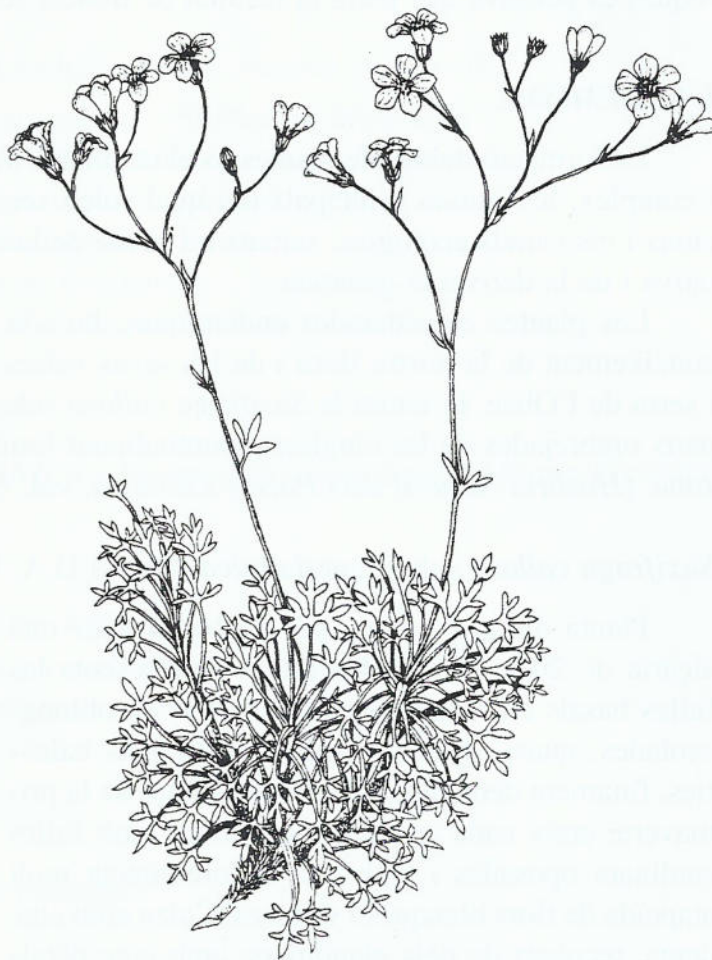
Hàbitat: viu també a les escletxes de les roques calcàries, per sobre dels 600 m.

Floreix de maig a juny.

Cites: Sant Llorenç del Munt, Montcau, pla dels Ginebrons sobre la font Flàvia, entre la carena de les Ànimes i la cova del Drac, canal de Santa Agnès, font Freda, Castellsapera.

Cites pròpies: prop del Racó Gros (coll de Tanca)

És una herba tinguda per remeiera, com les altres d'aquest grup, sempre com a balsàmiques.

Saxifraga granulata L. subsp. *granulata* - Trencarocs

Planta anual dreta i poc ramificada, d'uns 15 a 35 cm d'alçària. Tota la planta és verdosa i coberta de pèls glandulars. Fulles basals reniformes amb 6 o 7 lòbuls poc remarcats, amb un pecíol d'uns 3 cm. Fulles caulinaris sèssils. Calze amb 5 sèpals verds junts a la base, que es van separant a mesura que es van allargant, també amb pèls glandulars. Inflorescències de poques flors blanquinoses. 10 estams que sobresurten dels pètals. Anteres grogues. Pètals blancs d'uns 2 cm de llargada, lanceolats, més llargs que

els sèpals, amb tres nervis verdosos. Acostuma a tenir uns petits bulbs a les axil·les de les fulles basals de la tija i amagats sota terra. Fruit amb càpsula ovoide que conté les petites granes o llavors.

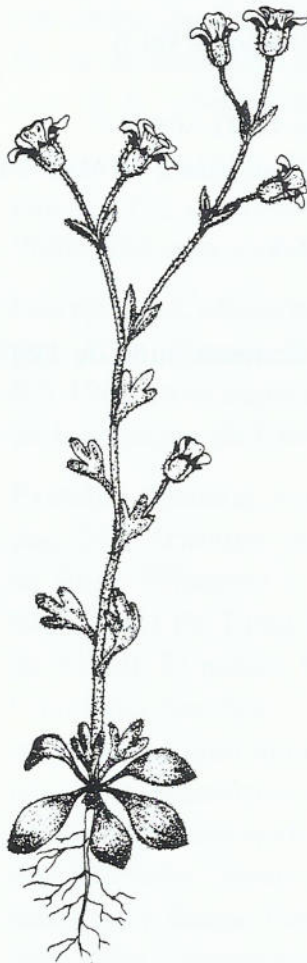
Hàbitat: viu sobre prats, pedregars i entre la molsa, sempre sobre sòls calcaris, per sobre dels 800 m.

Floreix d'abril a maig.

Cites: Sant Llorenç del Munt dalt la Mola, al Moncau, font del Llor, cova del Drac, canal de Santa Agnès, canal de les Teixoneres, coll Estret, font Freda.

Cites pròpies: camí de la Soleia.

Saxifraga tridactylites L. subsp. *tridactylites*
Saxífraga de tres dits

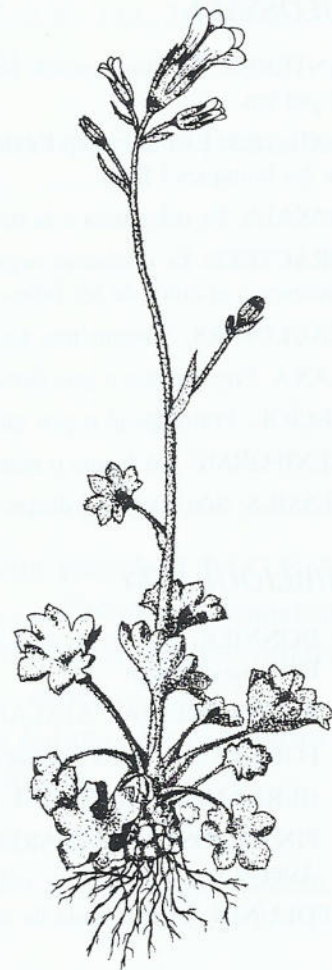

Planta anual, dreta, petita, d'uns 10 cm d'alçària, tija vermellosa, amb fulles caulinars sèssils, verdoses, amb tres lòbuls aguts —d'on li ve el nom—, amb pèls glandulars visibles i finament peludes. Les fulles basals enteres, amb un pecíol curt. Al nus de les ramificacions hi ha dues bràctees oposades verdoses. Peus florals d'uns 3 cm. Calze inflat amb pèls glandulars, inflorescència laxa, de 3 a 5 flors blanques. Estams en nombre de 10, més llargs que els pètals. Anteres grogues, una sola rel i ramificada. Fruit en càpsula.

Hàbitat: sòls rocosos i sorrencs, entre els 700 i els 900 m.

Floreix l'abril

Cites: Sant Llorenç del Munt, Montcau, Can Pobla, canal de les Teixoneres, l'Obac, font de la Pola, puig Codina, coll Estret, pujol de la Mata.

GLOSSARI

ANTERES: És un receptacle més o menys de forma bombada, situat a la part superior de l'estam, que conté el pol·len.

AXIL·LES: És l'indret en l'enforcament de la tija i la fulla, on s'origina el naixement de les gemmes i també de les branques i flors.

BASALS: Fa referència a la base, a les fulles de sota la tija.

BRÀCTEES: És qualsevol òrgan foliaci situat a la vora de les flors i diferent per la forma, la mida, la consistència i el color de les fulles normals, òrgans que transformats formen el calze i la corol·la.

CAULINARS: S'anomenen així les fulles que creixen a la tija, i poden ser esparses o oposades.

LAXA: Poc espessa o poc densa, en descriure les inflorescències.

PECÍOL: Prolongació o peu que uneix la fulla a la tija. pot ésser curt o llarg.

RENIFORME: En forma o aparença de ronyó, en referència a la fulla.

SÈSSILS: Són les fulles desproveïdes de pecíol.

BIBLIOGRAFIA

- BONNIER, Gaston & de LAYENS, GEORGES. Claves para la determinación de las planta vasculares. Ediciones Omega
- ENCICLOPÈDIA CATALANA. Història Natural dels Països Catalans. plantes superiors. Vol. 6
- FONT QUER, PIUS. Iniciació a la Botànica. Edit. Torralba.
- HERNÁNDEZ, ÀNGEL M. Estudi florístic de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. CIRIT-ACOM 92.
- PINTÓ, JOSEP & PANAREDA, JOSEP M. Memòria-mapa de la vegetació de Sant Llorenç del Munt. Ed. Aster
- POLUNIN, OLEG. Guia de campo de las flores de Europa. Ediciones Omega S.A.

Terrassa, juny de 1997

ESLOVÈNIA 1996: UN VIATGE ALS ALPS JULIANS I A LA REGIÓ DEL KARST¹

Per Ferran LOZANO i FERRER

ZLATOROG

Temps era temps, la muntanya del Triglav amagava un tresor fabulós custodiat per Zlatorog, una cabra que lluia unes enormes banyes d'or massís. En aquella època la muntanya estava envoltada de plàcides valls on les fades corrien i dansaven per prats xamosos sota la mirada atenta i complaguda de Zlatorog.

Al peu d'aquest paradís, en un hostel a prop de les fonts del Soča, a la vila de Trenta, hi havia un ric mercader venecià que pretenia la filla de l'hostaler i, alhora, es guanyava la voluntat de la mare amb presents valuosos i joies precioses... La noia, però, estava enamorada d'un pobre caçador que va ser posat a prova per la mare: perquè fos digne de la filla havia de demostrar el seu valor anant a buscar el tresor de la muntanya, o bé, si més no, un ram de roses del Triglav, cosa clarament impossible tenint en compte que estaven en ple hivern i tota la muntanya era coberta de neu.

El caçador, cec de gelosia, va prendre la ballesta i se'n va anar a trobar la cabra. Res no hi van valer ni precés ni amenaces; Zlatorog no li permetia el pas cap al tresor. Llavors, al jove enamorat se li va acudir que amb l'or d'aquelles banyes que tenia davant podria accontentar la cobdícia de l'hostalera i, sense pensar-s'ho més, va disparar una fletxa directa al cor de la cabra. L'animal va caure fulminat, i de la seva ferida va començar a fluir un rajolí de sang que, en contacte amb la neu, l'anava fonent, i de cada bassal, van començar a créixer i florir prodigiosament unes precioses roses del Triglav. Zlatorog va menjar-se'n una i, immediatament, va posar-se dempeus i va emprendre, rabent, el camí dels cims mentre sota de les seves petges ensangonades anaven naixent roses i més roses. El caçador corria embogit penyes amunt perseguint l'animal fins que aquest darrer va arribar a dalt de la carena, en el precís instant de la sortida del sol. El primer raig de llum es reflectí encegador a l'or de les seves banyes i va enlluernar el jove, el qual, ofuscat per un moment, va fer un pas en fals i es va precipitar per un estíball fins al fons de la vall.

Zlatorog —Zlator en llengua eslovena significa 'or' i rog vol dir 'banya'—, furiosa, va començar a arremetre contra la muntanya, fent saltar les roques daltabaix, fins a deixar convertit en un caos de pedra el que fins aleshores havia estat una vall bucò-

¹ Viatge dut a terme entre el 3 i el 17 d'agost de 1996 per 52 membres del Centre.

lica. Desfermada la seva ira, la cabra de les banyes d'or va marxar de la muntanya i mai més no se n'ha sabut res.

En arribar la primavera, amb el desglaç, va aparèixer el cos del desgraciat caçador: a la seva mà sense vida, fortament aferrada, hi havia una rosa del Triglav.

Actualment, la llegendària cabra d'aquesta història romàntica ha passat a formar part de la simbologia eslovena i la seva imatge es pot trobar pertot arreu, des de les ampolles de cervesa fins a la cara de les peces de cinc tòlars, la nova moneda del país. Per la seva banda, les tres punxes del Triglav —que es pronuncia *Tríglau*— han estat font d'inspiració dels poetes i, alhora, motiu d'adoració des de fa més de mil anys, quan els primers eslaus hi veien una divinitat amb tres caps que regien, respectivament, el cel, la terra i les profunditats de les cavernes, tan abundants en aquelles regions. Ara els tres cims onegen a l'escut de la bandera nacional.

Amb tots aquests mites per horitzó, i seguint un any més els mateixos principis que ens havien portat en edicions anteriors a descobrir nova gent i nous paisatges, el Centre havia programat per al 1996 un viatge col·lectiu que ens permetria el contacte amb altres cultures i el gaudi d'un entorn natural poc conegut per la majoria de nosaltres.

L'objectiu era, doncs, un país políticament jove, amb només cinc anys d'història com a estat independent, però amb el pòsit mil·lenari d'una cultura, una història i uns trets demogràfics que configuren la personalitat d'aquest poble com una vella nació.

Eslovènia, enclavada al cor d'Europa, ens ofereix en pocs quilòmetres el contrast de paisatge mediterrani i l'abruptesa de les serralades alpines, amb cims imponents i desafiadors; des dels paisatges idíl·lics de les altes valls fins a l'aridesa dels altiplans del Karst: una aridesa superficial que amaga les meravelles d'un món subterrani, reservat només per a aquells que vulguin endisar-se en els seus secrets.

La proposta d'aquest any, però, a més de l'anomenada *Suïssa balcànica i tresor verd d'Europa*, es complementa amb amb la visita a Venècia i Verona, les capitals romàntiques del vell continent que, per si soles, ja justificarien el viatge. Una petita incursió a la Caríntia, regió ètnicament eslava del sud d'Àustria, la visita a Zagreb, capital de la República de Croàcia, i una passejada per Milà i la costa d'Atzur acaben de fer la torna a aquesta excursió que cercava l'equilibri entre un turisme culturalment actiu i la pràctica esportiva més representativa de la nostra entitat.

EL PAÍS

Eslovènia és una petita república de la península Balcànica, entre Itàlia, Àustria, Hongria i Croàcia, oberta a l'Adriàtic per una estreta franja de costa a la península d'Ístria, que va proclamar la seva independència el juny de 1991. És un país muntanyós, molt semblant al nord d'Itàlia i a Àustria, amb una extensió equivalent a dos terços del territori de Catalunya i poblada només per dos milions d'habitants.

A diferència de les altres repúbliques que constituïen l'antiga Iugoslàvia, els eslovens han estat fortament influïts per les cultures alemanya i austríaca durant prop d'un mil·lenni. La gran majoria de la població eslovena és de religió catòlica.

ELS ALPS JULIANS

Aquest massís muntanyós s'alça en el punt de confluència oriental de la serralada alpina amb la Mediterrània i forma la divisòria entre les conques de l'Adriàtic i la mar Negra. El nom del massís prové de l'antic *Forum Iulium*, l'actual Čedad, denominada així en honor a Caius Iulius Cæsar.

Els Alps Julians permeten una gran varietat d'activitats a l'excursionista: escalada, esquí, BTT, espeleologia, descens de barrancs, etc. Compten també amb una extensa xarxa de camins molt ben senyalitzats que faciliten el recorregut i les ascensions de la zona. Precisament, una d'aquestes ascensions constitueix un dels nostres objectius: el Triglav (2.863 m).

ASCENSIÓ AL TRIGLAV: UN ÈXIT A MITGES

Sortim de matinada de la nostra base d'acampada, a la riba occidental del llac de Bled, quan tot just les primeres llums del dia pentinen les aigües i la illeta d'aquest paratge de postal. L'autobús ens porta fins a Mojstrana (640 m) i continua uns quatre quilòmetres més remuntant la vall de Vrata per una pista a estones asfaltada. Els cotxes més lleugers poden arribar fins al peu del refugi Aljažev, a 1.015 m d'altitud, 9 km més endavant, superant forts pendents que en alguns trams arriben al 25%.

Els vint-i-cinc components de l'expedició comencem a caminar i, poca estona després, deixem a la dreta l'espectacular *slap* Peričnik, un saltant d'aigua que es precipita des d'una alçada de 52 m i que forma una de les cascades més boniques de tot Eslovènia. Al cap d'una hora i mitja arribem a l'Aljažev dom, equipat amb tota mena de serveis. A cinc minuts del refugi trobem un monument dedicat als partisans, consistent en la reproducció a gran escala d'un mosquetó penjat en un pitó clavat en una roca, amb el formidable teló de fons de la cara nord del Triglav, una paret calcària de més de 3 km d'amplada i un desnivell que supera els 1.500 m. Avui, però, la boira amb prou feines ens en deixa veure la meitat.

Emprenem una forta pujada per dins de la fageda tot seguint un caminet que surt a l'esquerra del monument; és la via Tominšek, perfectament senyalitzada amb marques de pintura blanca sobre un cercle vermell. En acabar-se el bosc el camí queda més exposat sobre la vall i va salvant diversos canals i trams de paret gràcies a l'equipament a base de clavilles i cables fixos d'acer, que donen seguretat a l'hora de superar alguns passos molt aeris.

En arribar a la cota 2.100, la boira, que ja feia estona que ens privava la vista sobre la vall, es fa més densa i comencen a caure gotes. Aviat el camí s'ajeu i segueix una diagonal fins a la font de Begunjski, l'única que trobarem fins arribar al refugi. Una mica

més amunt deixem a l'esquerra el camí del refugi Staničev, que entrelluquem algun moment enmig de la boira, i continuem per un altiplà de rasclers amb alguna clapa de neu. Superats un parell de ressalts equipats amb clavilles i cables, topem amb la paret del Triglavski dom na Kredarici, ocult entre la boira.

El refugi del Triglav és a 5 hores de l'Aljažev dom, a una altitud de 2.515 m. Té una capacitat de 68 places en habitacions i 56 en dormitoris col·lectius, i disposa de servei de restaurant, telèfon i fins i tot una capella. Rep l'avituellament diari —si el temps ho permet— amb helicòpter. Aquest enorme edifici va ser construït amb finalitats militars el 1896 i renovat i ampliat diverses vegades. És el refugi més alt dels Alps Julians i de tota l'antiga Iugoslàvia, tan sols a una hora del cim, que s'alça 350 m més amunt.

La pluja ens obliga a estar-nos dintre del refugi tota la tarda. Aquesta contrarietat, però, ens permet de confraternitzar amb un nombrós i animat grup d'eslovens durant una vetllada inoblidable. Tota la nit continua plovent fort i l'endemà al matí encara més.

L'ascensió al cim, es fa per un camí amb una grimpada aèria, però ben equipat en els passos més compromesos. Precisament aquest equipament, però, fa del tot desaconsellable l'ascensió els dies amb risc de tempestes elèctriques, com avui. Sospesada la

Cim del Triglav (Paret Nord). Foto d'Àngel Casanovas.

situació, decidim aprofitar un moment de treva de la pluja, tot i la nul·la visibilitat, i emprenem la baixada.

En arribar a la balma que protegeix la font de Begunjski deixem el camí de pujada a la dreta i baixem per una tartera que ens porta cap a la ruta de Prag, la via normal de descens. És un recorregut també molt aeri, però ben equipat amb ferros, encara que una mica més llarg que el de Tominšek.

La pluja torna a fer acte de presència i alenteix considerablement el camí, ja que cal prendre precaucions, i més tenint en compte que som un grup força nombrós. Quan arribem al fons de la vall ens trobem amb la sorpresa del riu que va creixent per moments, fins al punt que els últims ja tenen dificultats per travessar-lo. Pocs minuts més tard arribem al refugi, amb l'alegria de trobar els companys que ens esperaven amb roba seca, i amb la satisfacció d'haver acomplert una excursió realment gratificant, tot i la recança de no haver pogut fer cim.

Descens per la via de Prag. Foto de Josep Bordas.

EL KARST

L'altre plat fort del viatge era la visita al món subterrani de la regió del Karst (Kras en eslovè). El nom de *Karst* correspon a la denominació alemanya de la regió i és emprat pels geòlegs per designar les regions sotmeses a un determinat tipus d'erosió, consistent en la filtració de l'aigua a través de fissures, i la formació de depressions tancades en forma d'embut originades per la dissolució dels carbonats de les roques calcàries, amb

l'ajuda de l'efecte mecànic de l'aigua i les partícules que arrossega, i que dóna lloc a la formació d'avencs, cavernes i coves recorregudes per rius subterranis, amb decoracions impressionants, les més espectaculars de les quals són, sens dubte, les de Škocjan i Postojna.

ŠKOCJANSKE JAME

Aquestes coves, declarades patrimoni natural de la humanitat per la UNESCO des de 1986, estan situades al cor del Karst eslovè, anomenat Karst clàssic o original, i estan travessades i modelades pel curs del riu Reka de Notranjska, que desapareix engolida per un sifó després de precipitar-se en l'anomenat llac Mort, i que reapareix, després de 40 km d'un viatge subterrani desconegut, amb el nom de riu Timavo, prop de Duino, al golf de Trieste. Aquest curs d'aigua presenta unes grans oscil·lacions de cabal; així, pot passar d'una època en què gairebé queda sec, fins a registrar, a la primavera, l'època de les pluges i el desglaç, més de 300 m³ per segon. Una característica d'aquest riu és que de vegades s'embussa i l'aigua pot arribar a omplir les enormes sales de la cova, a més de 140 m d'alçada.

La visita es fa a través d'un túnel artificial obert al fons d'una dolina i recorre l'anomenada gruta del Silenci, una galeria secundària que condueix a l'espectacular cova del Soroll per una impressionant sala on es precipita el Reka a més de 100 m per sota nostre. Fa realment la sensació de viure una pàgina arrancada del *Viatge al centre de la Terra*. Es va baixant per un costat fins arribar al pont de Hanke, on es travessa la cova 45 m per sobre del riu. Finalment, s'acaba de baixar fins a la gran boca d'entrada del riu i l'enorme sala de Tominč, habitada des de l'època neolítica.

POSTOJNA JAME

Les coves de Postojna han estat durant anys la Meca del turisme a Eslovènia, i realment s'ho valen, tant per la grandiositat com per la bellesa de les seves formacions. Es tracta d'un món subterrani de més de vint-i-set quilòmetres de sales galeries i passadissos entrelaçats, excavats a la roca calcària per l'acció erosiva del riu Pivka. La visita per als turistes es redueix a un recorregut de 5,5 km amb un tren elèctric que ens acostava a unes sales grandioses, decorades per una bellíssima ornamentació gairebé barroca d'estalactites i estalagmites, i a la descomunal sala dels Concerts, on en alguna actuació s'han arribat a reunir fins a 10.000 espectadors. En una altra sala, el 1965, s'hi va celebrar el Congrés Internacional d'Espeleologia.

La cavitat forma part també de la història de la Segona Guerra Mundial pel fet que els partisans van dinamitar els grans dipòsits de combustible que hi tenien amagats els alemanys. A l'entrada de la cova encara es pot veure l'efecte de l'explosió a les parets ennegrides pel fum.

EL 'PEIX HUMÀ'

L'estrella de la cova, però, és un curiós animal cec, de carn rosada, anomenat olm (*Proteus anguinus*): una mena de salamandra d'uns 25 cm de llarg, amb aspectes sem-

El *Proteus Anguinus*.

blants a una anguila o a un peix. Té un cos allargat, acabat amb una gran cua que li serveix per impulsar-se dintre de l'aigua; també té quatre petites potes per caminar: les davanteres amb tres dits a cada una, i les del darrere amb dos. Respira dintre de l'aigua mitjançant unes brànquies vermelles i brillants a la base del cap, però disposa també d'uns pulmons rudimentaris per respirar fora de l'aigua. Tot i que no hi veu, té uns ulls atrofiats gairebé imperceptibles; disposa, però, d'un agut sentit de l'olfacte i una gran sensibilitat als camps elèctrics de l'aigua. Constitueix, doncs, un cas únic d'adaptació a un medi amb unes condicions extremadament singulars, com la foscor absoluta, els 8°C constants de temperatura i la humitat d'entre el 95% i la saturació. Aquest amfibi és el vertebrat més gran que es conegui que viu permanentment en una cavitat. S'ha intentat debades d'exporta-lo a altres coves, però sembla que només s'ha aconseguit adaptar i reproduir en una cova dels Alps francesos.

En el segle XVII ja era conegut aquest curiós animal, que en descobri-lo van prendre per les larves d'un drac que suposaven que vivia en un gran llac subterrani, i que era el responsable de les crescudes sobtades del riu. La designació posterior de *peix humà* és deguda al color aparentment rosat de la seva carn, que en realitat és transparent, per l'absència de pigment, i deixa veure els capil·lars per on circula la sang. Aquesta designació sembla que actualment està molt desprestigiada en determinats cercles, perquè hi veuen una discriminació per a les races humanes diferents de la blanca.

No voldria acabar aquestes pinzellades sobre Eslovènia sense esmentar la visita a la capital, Ljubljana, una ciutat agradable i acollidora que conserva una sorprenent riquesa arquitectònica, ni les inoblidables excursions a les gorges de Vintgar o a la dolça vall de Trenta, on hi ha el monument a Julius Kugy, l'escriptor, científic, divulgador i pioner de l'alpinisme eslovè, representat en actitud meditativa al peu de l'inquietant port de Vršič: va fer grans aportacions al coneixement de la flora dels Alps Julians, però va fracassar en l'intent de descobrir la *Scabiosa Trenta*, una petita flor blava documentada al segle XVIII, potser una quimera com la rosa del Triglav que el caçador d'aquesta mateixa vall mai no va poder portar a la seva enamorada.

UNA AVINGUDA AMB EL NOM DE FONT I SAGUÉ, INTRODUTOR DE L'ESPELEOLOGIA A CATALUNYA

Per Salvador VIVES i JORBA

Enguany se celebra el centenari de l'Espeleologia catalana. Aquesta efemèride commemora la davallada que mossèn Norbert Font i Sagué va fer el 28 de desembre de 1897 a l'avenc de Can Sadurní, a Begues (Baix Llobregat). Per aquest motiu, la nostra Secció d'Espeleologia (S.I.S.) i el Centre, amb el suport de les Federacions Catalana i Espanyola d'Espeleologia vam fer una sol·licitud a l'Ajuntament de la nostra ciutat per tal de poder donar el nom d'un carrer de Terrassa al qui fou introductor de l'Espeleologia al nostre país. El ple de l'Ajuntament de Terrassa del dia 30 de juny aprovà posar el nom de Font i Sagué a una avinguda del nord de la ciutat i, a més, el nom d'Avenc del Daví a un carrer que desemboca a aquesta avinguda. Agraïm a l'Ajuntament l'acceptació de la nostra proposta i també el suport rebut de les dues federacions esmentades.

 AJUNTAMENT DE TERRASSA	DECRET núm. 3303
	DATA 30 de juny de 1997
	Dependència d'origen: Serveis Generals

DECRET:

Vistes les darreres propostes elaborades per la Comissió de Nomenclator sobre la denominació dels vials de nova creació i d'acord amb els criteris bàsics d'actuació establerts per l'Ajuntament de Terrassa per a aquest tema,

Decreto:

...

SEGON.- Aprovar la denominació dels nous vials resultants del desenvolupament urbanístic del sector de la Can Petit amb les designacions següents:

AVINGUDA DE FONT I SAGUÉ (*Mossèn Norbert Font i Sagué. Barcelona 1874 - 1910. Científic i pioner de l'espeleologia a la península Ibèrica. La dedicació d'aquest carrer coincideix amb la celebració del Centenari de l'Espeleologia a Catalunya*) per al vial perimetral nord del sector, amb entrada per la carretera de Castellar i sortida per l'avinguda del Vallès.

CARRER DE L'AVENC DEL DAVÍ (*cavitat del massís de Sant Llorenç del Munt, al N de la Mola*) per al vial amb entrada per l'avinguda del Vallès i sortida per l'avinguda de Font i Sagué.

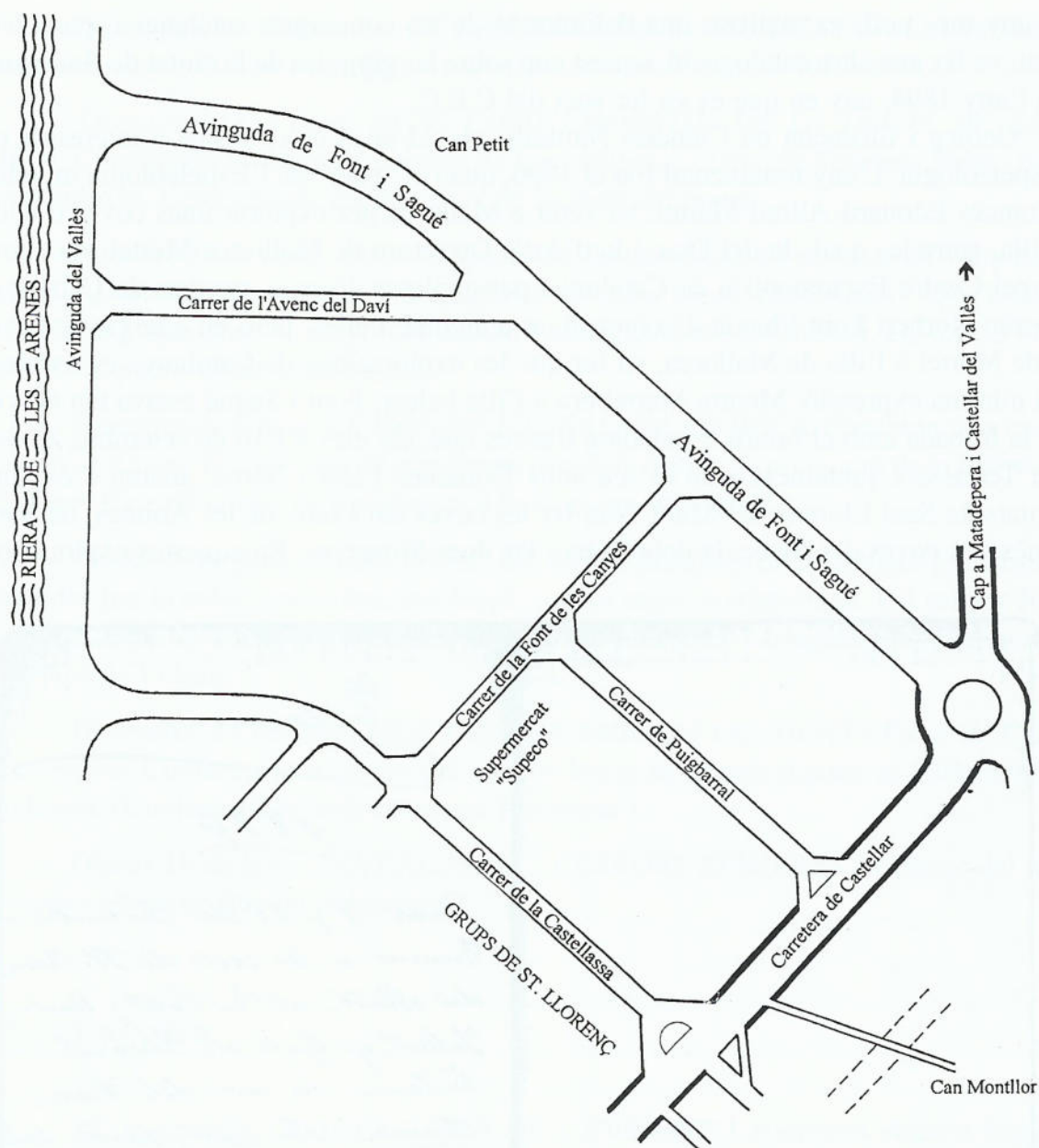
...

QUART.- Fer públics els acords precedents als diferents organismes oficials i al Registre de la Propietat de Terrassa, d'acord amb el que preveu l'article 437 del Reglament hipotecari.

L'ALCALDE PRESIDENT,

Manuel Royés i Vila

Decret de l'Ajuntament de Terrassa (parcial) del 30 de juny de 1997.

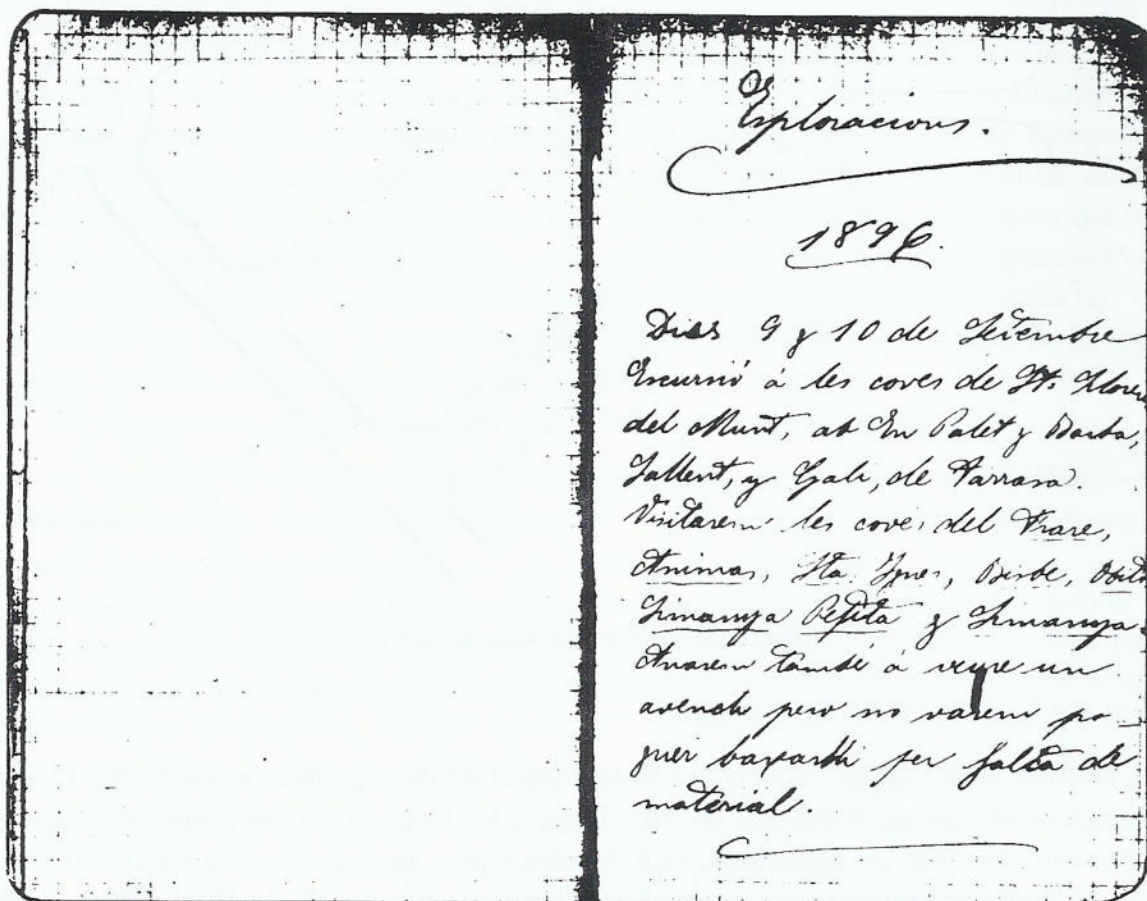
Mapa parcial de Terrassa, zona de Can Petit.

MOSSÈN NORBERT FONT I SAGUÉ

Norbert Font i Sagué va néixer a Barcelona el 17 de setembre de 1874. Als 11 anys començà el batxillerat al col·legi de Mn. Tries, a les Corts. Tres anys més tard ingressà al seminari conciliar de Barcelona, i en aquesta època ja començava a fer treballs literaris. Va guanyar molts premis en els Jocs Florals, destacant els de 1894, 1896 i 1897. Curiosament, i com una mena de premonició, als 17 anys va fer una excursió a la cova d'Ordal. Als 18 anys va fer una molt interessant catalogació sobre les creus de terme.

Un any més tard, va realitzar una delimitació de les comarques catalanes i, paral·lelament, va fer una altra catalogació, aquest cop sobre les gàrgoles de la ciutat de Barcelona. Era l'any 1894, any en què es va fer soci del C.E.C.

Geòleg i llicenciat en Ciències Naturals, als 22 anys es començà a interessar per l'Espeleologia. L'any fonamental fou el 1896, quan el "pare" de l'Espeleologia mundial, el francès Edouard-Alfred Martel, va venir a Mallorca per explorar unes coves d'aquella illa, entre les quals la del Drac i la d'Artà. De retorn de Mallorca, Martel fou convidat pel Centre Excursionista de Catalunya per explorar diverses cavitats de Catalunya. Mossèn Norbert Font l'havia d'acompanyar a alguna d'elles, però en allargar-se l'estada de Martel a l'illa de Mallorca, va fer que les exploracions de Catalunya es reduïssin a la mínima expressió. Mentre Martel era a l'illa balear, Font i Sagué estava tan nerviós per la trobada amb el famós espeleòleg francès que, els dies 9 i 10 de setembre, es dirigí a Terrassa i, juntament amb el seu amic Domènec Palet i Barba, anaren a explorar cavitats de Sant Llorenç del Munt. Van fer les coves del Frare, de les Ànimes, de Santa Agnès, les coves del Bisbe, la dels Òbits i les dues Simanyes. En aquestes exploracions

Quadern de notes de Mn. Norbert Font i Sagué on descriu l'excursió feta a San Llorenç del Munt els dies 9 i 10 de setembre de 1896 amb els terrassencs Palet i Barba, Sallent i Galí.

els acompanyaren els també terrassencs Sallent i Galí. Segons consta, van fer fotografies i topografies.

Amb Martel, Font i Sagué explorà la Fou de Bor (Cerdanya). El desembre, al Vallès Occidental, explorà i topografià la cova de Na Guilleuma. Després, les coves del Castell i de l'Ermità. Ja a l'any 1897, el mes de febrer, explorà les coves de les Bones Dones, al Maresme, i el setembre del mateix any, al Pla d'Ardenya, explorà els avencs de les Portes, de la Vinya del Tita, l'avenc del Mas i altres.

El 28 de desembre de 1897 va realitzar la que seria la "primera" gran exploració a una cavitat: l'avenc de Can Sadurní, de 75 metres de fondària. Es considera la primera exploració, perquè va ser preparada i realitzada tal com entenem l'exploració subterrània actualment: programació, preparació del material, equip de superfície per tal de garantir una bona exploració i previsió dels incidents possibles, així com també l'estudi de la cavitat, realització del plànol i treball fotogràfic. De fet, mossèn Norbert, que davallà a l'avenc amb l'ajuda de dues cordes i per mitjà d'una politxa, va tenir molts problemes i, segons consta, per poc li costà la vida si no hagués estat per la perícia de Lluís Marià Vidal, aleshores president del C.E.C., que amb molta altra gent acompanyà Font i Sagué en aquesta exploració.

A partir d'ací, Font i Sagué continuà amb una frenètica activitat espeleològica. El juliol de 1898 visità els cingles de Bertí, Vallderrós i el Fai. Explorà el Cau de la Guilla, la cova de Vallderrós, les Barbotes i l'avencó de Bigues. Aquell mateix any publicà al butlletí del C.E.C. el primer catàleg espeleològic de Catalunya, amb 333 cavitats.

L'any següent, el 1899, continuà la seva tasca visitant cavitats a molts indrets (Penedès, Priorat...). Amb l'obsessió d'estudiar el subsòl del massís del Garraf, per tal

Mossèn Norbert Font i Sagué (1874-1910).

Font i Sagué, a la dreta, a Río de Oro.

de descobrir el riu subterrani que té sortida al mar per la Falconera, el 1899 va fer-hi una intensa campanya: l'estiu explorà l'avenc de Mas Grau, el de Puigmoltó, l'avenc del Clos i el de Nou Boques. També les coves Bonica i Fonda, el Cau de la Moneda i la cova Cassimanya. Sondejà 90 metres a l'avenc de la Sivinota, on no va baixar per manca de material. El juliol explorà l'avenc del Bruc sense poder arribar al seu fons. Fa moltes més exploracions però cal destacar la del 15 d'agost a l'avenc de la Ferla, en aquella època el més profund de Catalunya. Hi baixà amb el seu inseparable company Ferret fins als 130 m, però no van poder arribar al final —faltaven uns 40 m— en no disposar de més material.

El 1900 va ser ordenat sacerdot.

El 1902, a l'estiu, organitzà una altra gran campanya, aquest cop a Montgrony (Ripollès), per tal d'explorar el mític Forat de Sant Hou, molt lligat a la llegenda del comte Arnau. L'exploració va ser un èxit.

A partir d'aquí quedà parada l'activitat espeleològica de Font i Sagué, ja que va ser comissionat a Río de Oro, al Sahara, per tal de trobar-hi aigua. De retorn, el 1904, exercí la càtedra de Geologia dels Estudis Univeritaris Catalans. Va ser membre de la Junta de Ciències Naturals de l'Ajuntament de Barcelona i creador del Museu Petrogràfic del

parc de la Ciutadella. El 1906 anà a Conca —a ell es deu la popularització de l'expressió de "Ciudad Encantada"—. El 1907 realitzà la seva darrera exploració espeleològica de què es té constància: l'avenc d'en Roca, a l'Ordal, convidat pels membres del Club Muntanyenc, primer club d'Espeleologia de tot l'estat, fundat aquell mateix any.

El 1908 fou nomenat beneficiat de l'església parroquial de Santa Maria del Mar. En aquella època tenia cura també de l'economia de la Casa de Misericòrdia. Igualment continuava col·laborant en el butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural i, per encàrrec dels Estudis Universitaris Catalans, dirigia les excavacions a les coves prehistòriques de Capellades.

La seva important tasca quedà interrompuda molt aviat, massa aviat, ja que el 1910, mentre estava fent uns treballs hidrològics sobre la plana de Vic, agafà un tifus que li provocà la mort. Era el 19 d'abril i només tenia 35 anys. Tots vam perdre una gran personalitat.

Entre les seves obres escrites cal destacar la *Història de Catalunya*, un *Breu compendi de la història de la Literatura catalana*, la *Història de les Ciències Naturals a Catalunya, del segle IX al XVIII*, *El Diluvi bíblic segons la geologia* i *Notes científiques*. Col·laborà en diverses publicacions com "La Veu de Catalunya".

Una de les darreres fotografies fetes a Font i Sagué.

El fet que ara Terrassa li hagi dedicat una avinguda contribueix a donar un merescut reconeixement i homenatge a una personalitat de la nostra terra que, com sortosament molts d'altres i des de les més diverses facetes, han fet del nostre país un lloc destacat dins la cultura, el treball, el lleure, la convivència i la solidaritat. Alhora, és un homenatge a l'Espeleologia catalana en el seu centenari, i ensems a totes aquelles persones que hi han contribuït i que, gràcies a elles, hem conegut una mica més la nostra terra. Persones que han estimat i han defensat el cada dia més delicat medi natural.

BIBLIOGRAFIA

- JOSEP IGLÉSIES. *Mn. Norbert Font i Sagué, introductor de l'Espeleologia a Catalunya*. Unió Excursionista de Catalunya (1963).
- GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA. Volum 7. Enciclopèdia Catalana S.A. (1976).
- J. BORRÀS i XAVIER - A. BENEITO i SANTMIQUEL. *Sota terra*, núm. 5 G.E.S. del Club Muntanyenc Barcelonès (1984).
- JOSEP MANUEL MIÑARRO i URRESTARAZU. *Apunts d'història de l'Espeleologia*. (1984).
- FRANCESC ROMA i CASANOVAS. *Apunts d'història de l'Espeleologia a Catalunya. Els orígens*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat (1996).

JOSEP M. BATISTA I ROCA (1895-1978)

L'exemple a seguir

Per Manuel PLANCHAT i VLLACAMPA

El 1995 es commemorà el centenari del naixement d'aquest patriota exemplar, que esmerçà la seva vida i fortuna al servei de Catalunya. Molts han estat els actes celebrats en reconeixement de la tasca realitzada per tan insigne personalitat, entre els quals el que tingué lloc al nostre Centre.

Si no existissin aquestes manifestacions de remembrança, s'haurien d'inventar. Donen ocasió de poder utilitzar-les en el debat del dia a dia, d'actuar en forma d'enllaç entre el passat i el present, i sobretot per la importància cabdal que requereix la construcció d'un futur, encara incert, del nostre país.

Les seves activitats en la triple dimensió d'etnòleg, d'educador i de polític nacionalista es concentren en un comú denominador: Catalunya.

En el camp de l'etnografia, gràcies als seus treballs s'ha aplegat un bon gruix de materials que cal transmetre a les noves generacions d'estudiosos per tal que el nostre país no perdi la seva història i, ensems, recordi els seus fundadors. Els ensenyaments derivats de la seva recerca i de la seva activitat etnogràfica, que tanta relació tenen amb l'experiència com a membre del Centre Excursionista de Catalunya i de la seva secció de Folklore, permeten àmplies reflexions, com ho demostren els treballs publicats per l'antropòloga Josefina Roma (Muntanya del CEC - Agost 1995)

El seu *Manual de l'Excursionisme* (Barcino, 1927) fou determinant en els moments de l'expansió d'aquest esport, al qual la nostra gent, per tradició i per naturalesa, s'identificà des dels seus inicis. L'anhel de Batista i Roca anava, però, més enllà i de la seva mà aparegué per primer cop (1927-1930) la simbiosi excursionisme-escoltisme. Bon coneixedor de la Gran Bretanya i del mètode "escout" de Baden-Powell, s'adonà ben aviat de la importància del moviment i l'estructurà i coordinà, aclimatant-lo a la nostra idiosincràsia. Inicialment es crearen els agrupaments, que no eren altra cosa que les seccions infantils dels centres excursionistes, i l'acció formativa es desenvolupava mitjançant la vida a l'aire lliure amb excursions i campaments. Això lligava amb les afeccions i manera de ser de bona part del jovent, al qual convenia inculcar un model educacional integral, amb esperit cívic, ètic, formatiu i nacional. Posteriorment, els ja Minyons de Muntanya trobaren caliu per sorgir, no sols en entitats excursionistes, sinó també en altres institucions interessades en l'aplicació d'aquest joc de nois, flexible, pragmàtic i descentralitzat, que caracteritza l'escoltisme de Baden-Powell. En iniciar-se la maltempada de 1936-1939, l'escoltisme català tenia ja arrels profundes en la terra dura de sempre. Era una realitat important en la nostra història, sorgida per voluntat expressa de Batista i Roca i dels qui cregueren en la seva iniciativa.

Monument a Batista i Roca, inaugurat el setembre de 1996 al barri de les Corts de Barcelona, al carrer que porta el seu nom.

En el camp de la política nacionalista, el nostre personatge destaca pel seu ampli idealisme sense restriccions, exempt de línies ideològiques sorgides a l'empar de partits polítics.

El 1938 fixà la seva residència a Londres, on s'obrí una delegació de la Generalitat. Des del barri londinenc de Knightsbridge irradià catalanitat pels quatre costats, sempre amb l'objectiu únic de crear o d'impulsar organismes encaminats a defensar els ideals i la llengua de Catalunya.

Home de gran cultura, tenia el do de saber-se posar al nivell del seu interlocutor i de fer possible el diàleg. A Anglaterra, per a un llatí, no resulta fàcil fer-se escoltar. Batista ho aconseguí i de manera específica en el terreny universitari, en el qual divulgà la nostra llengua creant escola. Les seves classes de català a Cambridge foren el gresol del qual sortiren un gran nombre

d'estudiants anglesos que haurien de convertir-se en professors de català impulsors de la cada dia més activa Anglo-Catalan Society.

Un 13 d'octubre de 1968, a Perpinyà, em dedicava un exemplar del seu llibre *La desintegració d'Espanya i les idees de Toynbee*. Avui, com un eco llunyà, em sembla oir la seva veu serena, frasejant el següent peràgraf (pàg. 48) d'aquella publicació: "Els catalans trobem unes noves perspectives de llibertat i de progrés econòmic i cultural obrint fronteres del nord, vers Europa i alliberant-nos de la pressió ofegadora, que impedeix el nostre desenvolupament, que ens ve de les fronteres de l'oest. La integració a Europa és l'antítesi de la submissió a Castella. L'enllaç amb Europa és el complement del desenllaç hispànic". Vint-i-vuit anys després ens preguntem: L'Europa de les ètnies, la darre-ra esperança?

Honrem, doncs, la memòria del patriota humanista, de posat britànic, discretament oblidat, al qual els enemics de Catalunya no deixaren tranquil ni en vida ni un cop mort.

Vegem el currículum d'una de les personalitats més dinàmiques de la història contemporània de Catalunya.

Estudià Dret i Filosofia a la Universitat de Barcelona, i Antropologia a Oxford. Cofundador de l'Arxiu d'Etnologia i Folklore de Catalunya. Directiu de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana i de Nostra Parla. Responsable de seccions del Centre Excursionista de Catalunya. Fundador dels Guies Excursionistes, dels Minyons de Muntanya, de les Noies Guies i de Palestra. Organitzador del viatge triangular pel Pacte de Galeusca. Impulsor i creador del Cercle d'Agermanament Occitanocatalà. Membre del Comissariat de Propaganda de la Generalitat. Delegat de la Generalitat a Madrid (1937) i a Londres (1938). Secretari del Consell Nacional de Catalunya a Londres. Professor de les Forces Armades Britàniques en la Segona Guerra Mundial i de la Universitat de Cambridge. Representant del Pen Club Català. Impulsor del grup Català a la Unió Cultural dels Pobles de l'Europa Occidental. Defensor dels drets del poble català a les N.U., a la UNESCO i a altres institucions internacionals. Propulsor i creador de l'Anglo-Catalan Society. President del Consell Nacional Català. Establí les celebracions de Pau i Treva. Fundà Vida Nova (1954). Participà en el Consell d'Europa amb destacades intervencions.

CRÒNICA

ACTES CELEBRATS

— Divendres 17 de gener: *LES DUES CARES DE L'EVEREST*, a càrrec de la senyora Araceli Segarra.

— Dijous 30 de gener: *ENTRE L'AIGUA I LA SELVA (de l'Amazònia al Mato Grosso)*. conferència del senyor Joaquim Montoriol.

— *EL PLANETA MIRACULÓS*

Dimarts 14 de gener: *Al principi, el tercer planeta.*

Dimarts 21 de gener: *El refredament de la Terra.*

Dimarts 28 de gener: *L'origen de l'oxigen.*

Dimarts 4 de febrer: *L'aparició de la vida.* Pojecció del vídeo coproduït per TV Espanyola i cedit graciosament pel senyor Enric Carbonell i animat amb la col·laboració del senyor Joan Ubach i Trullàs, geòleg, la senyora Mireia Llonch i Massanés, geòloga, i el senyor Àngel Hernández i Cardona, biòleg.

— Dijous 13 de febrer: Audiovisual estereoscòpic i tridimensional del nostre consoci, senyor Josep Martínez i Barea, titulat *DONA*.

— Dissabte 15 de febrer: Visita a Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya

— Dijous 20 de febrer: *EL SOL, AVANTATGES I PERILLS*. Conferència a càrrec del Dr. Pere Vives.

— Dijous 27 de febrer: *DE LA PATAGÒNIA AUSTRAL A LA TERRA DEL FOC*. Audiovisual del senyor Francesc Gurri i Serra

— Dijous 13 de març: *EL MUZTAGATHA: UN SET MIL AMB ESQUÍ* (Himàlaia xinès). Conferència del senyor Josep Soley.

— Divendres 14 de març: *LA CAPTURA DEL BALIBASTER? ELS CÀTARS A CATALUNYA*. Conferència a càrrec del senyor Anton Sala, historiador. (Conjuntament amb l'Ateneu Terrassenc).

— *CURSET SOBRE TERRASSA: HISTÒRIA I PATRIMONI.*

Dijous 3 d'abril: *Dels orígens a la ciutat d'Ègara.*

Dijous 10 d'abril: *L'alta Edat Mitjana. El bisbat d'Ègara.*

Dijous 17 d'abril: *Terrassa, una vila medieval.*

Dijous 24 d'abril: *Terrassa, una ciutat industrial.* Professat pel senyor Domènec Ferran, director del Museu de Terrassa.

— Divendres 11 d'abril: *La TV I MITJANS DE COMUNICACIÓ*. Conferència a càrrec del senyor Ferran Monegal. (conjuntament amb l'Ateneu Terrassenc).

— Dimecres 23 d'abril: *ACTE COMMEMORATIU DE LA DIADA DE SANT JORDI*. Comentaris i lectura de poemes de Joan Oliver, a càrrec de Francesc Palet i Setó, en complir-se, l'any passat, els deu anys de la mort del poeta.

— Dissabte 31 de maig: Visita al Museu de Terrassa: Castell-cartoixa de Vallparadís i a les esglésies de Sant Pere. Complement del curs sobre *TERRASSA: HISTÒRIA I PATRIMONI*, que oferí el senyor Domènec Ferran, director del Museu, els dies 3 al 24 d'abril, en quatre dijous consecutius.

— Dimecres 4 de juny: *EL MÓN DE L'ESCALADA EN ROCA*. Conferència a càrrec del senyor Xavier Teixidó. Sessió que forma part dels cursos de promoció de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, a la comarca del Vallès.

— Dijous 5 de juny: *CURS BÀSIC DE SOCORRISME EN MUNTANYA*. Lesions produïdes per la calor: cremades, insolació, cop de calor, conjuntivitis. Pel senyor Jordi Mengual i Padrós. Lesions produïdes pel fred: hipotèrmies i congelacions. Pel senyor Emili Tomàs i Oriol.

— Divendres 13 de juny: *QUÈ PASSARÀ AMB LES PENSIONS? Futur de l'estat del benestar*. Conferència a càrrec del senyor Josep M. René, diputat al Parlament de Catalunya. (Conjuntament amb l'Ateneu Terrassenc).

— Dijous 19 de juny: *SANT LLORENÇ, CLARORS EFÍMERES*. A càrrec del nostre consoci, senyor Ramon Armengol.

RESSENYES

— 17 de gener: *LES DUES CARES DE L'EVEREST*. La senyora Araceli Segarra ens delectà contant-nos l'experiència viscuda en ocasió de la seva ascensió a l'Everest, per la ruta del coll Sud. La gesta d'aquesta simpàtica lleidatana ha tingut àmplia repercussió pel fet de tractar-se d'una "primera", a nivell de Catalunya i de tot l'estat espanyol, realitzada per una dona.

Micròfon en mà, sense gaires prolegòmens, anà comentant, a mesura que apareixien a la pantalla, les diapositives obtingudes en el curs de l'expedició, algunes de gran mèrit.

L'objectiu primordial de l'ascensió consistia en la filmació d'un documental en format "Imax", impulsat per una productora americana. A l'interès pel desenvolupament de la marxa vers el cim hauríem d'afegir-hi el que suscità la contemplació de l'aparell tèc-

nic i logístic encarregat de captar les imatges que havien de compondre el muntatge. Fou tota una experiència.

Interessant vetllada, tant pel contingut com per la forma en què aquest fou admirablement exposat per la jove escaladora. Aquesta vegada sense estridències acústiques, circumstància que afavorí la comunió d'idees que des del principi s'establí entre el nombros públic, que emplenà totalment el nostre saló d'actes, i la dissertant.

— 15 de febrer: *VISITA AL MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA* (antic vapor Aymerich, Amat i Jover, de la nostra ciutat). Una vintena de socis ens aplegàrem per realitzar una visita guiada a les interessants instal·lacions d'aquest museu, seu principal del mNACTEC.

Fórem admirablement atesos per la monitora, senyoreta Beda, de la mà de la qual seguïrem l'evolució del procés d'industrialització català, tan vinculat a la nostra ciutat.

Molt acurat el condicionament de les originals naus industrials, obra de l'arquitecte Muncunil, així com dels aparells i estris que s'hi exposen. Com a complement, l'explicació fluïda i amena de la monitora arrodoní les dues hores llargues que ens ocupà la visita esmentada, a través de la qual hem adquirit o ampliat el nostre bagatge cultural.

— 27 de febrer: *DE LA PATAGÒNIA AUSTRAL A LA TERRA DEL FOC*. El senyor Francesc Gurri i Serra, geògraf i membre destacat del Centre Excursionista de Catalunya, entitat de la qual és vicepresident i president de la Secció de Geografia i Ciències Naturals, ens presentà aquest audiovisual de magnífiques fotografies, comentades directament i amb gran amenitat. Vam començar des de les muntanyes del parc nacional de Las Torres del Paine (Xile), el parc nacional de Los Glaciars (glacera Perito Moreno) de l'Argentina, i seguïrem pels estrets de Magallanes, Beagle i Ushuaia (la "ciudad del Fin del Mundo"). A la península de Valdez vam admirar la fauna de la regió: pingüins, balenes, elefants, llops i lleons marins.

Els nombrosos assistents felicitaren cordialment el nostre convidat.

— Del 3 al 24 d'abril: *Curset sobre TERRASSA: HISTÒRIA I PATRIMONI*. Les quatre sessions van ser molt concorregudes. Professades pel director del Museu de Terrassa, senyor Domènec Ferran.

La col·laboració entre el Centre de Normalització Lingüística de Terrassa-Rubí i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya van fer possible la presentació del curset, que va culminar amb la visita, el dissabte 31 de maig, al castell-cartoixa de Vallparadís i a les esglésies de Sant Pere.

— 19 de juny: *SANT LLORENÇ DEL MUNT, CLARORS EFÍMERES*. Una vegada més, la sensibilitat i la finesa d'esperit del nostre Ramon Armengol es feien patents a través d'un audiovisual construït a partir del fil narratiu d'imatges i so, el producte final del qual ultrapassa àmpliament la simple suma de diapositives.

L'autor aprofita els recursos de la tècnica fotogràfica per infondre a la imatge captada la força suficient que, de manera explícita i sense allunyar-se de la realitat palpa-

ble, la fa penetrar en l'ànim de l'espectador. I de la música, què en direm? Doncs que l'esplèndida elecció escollida predisposa a centrar-nos en el punt just d'atenció o de relax que requereix la contemplació de les estampes que desfilen per la pantalla.

Felicitem el nostre consoci per la qualitat de la vetllada oferta, la qual cosa confirma que no és sense motiu que ha estat guardonat en la Vuitena Mostra d'Audiovisuals de Muntanya "Vila de Gràcia 1997", per la seva producció "Un àlbum de la Vall Ferrera". Li otorgaren els premis a la millor imatge i el del públic.

Els assistents prodigaren una llarga ovació al nostre consoci.

ASSEMBLEA EXTRAORDINÀRIA

A la ciutat de Terrassa, a les vint hores i trenta minuts, en primera convocatòria, i a les vint-i-una hores, en segona convocatòria, del dia set de gener de mil nou-cents noranta-set, en el nostre estatge social, sota la presidència del senyor Àngel Casanovas i Crespo, acompanyat del secretari, senyor Jordi Alcaraz i Busqueta, i del senyor Joan Vintró i Fortuny, advocat, té lloc l'assemblea extraordinària, per sotmetre a l'aprovació la tercera modificació dels estatuts del Centre.

L'assemblea es regeix per aquest únic punt de l'ordre del dia.

Obre l'assemblea el president, agraint l'assistència dels socis presents i cedeix la paraula al secretari, que llegeix l'acta de l'assemblea extraordinària anterior, celebrada el dia vint-i-nou de febrer de mil nou-cents noranta-sis. L'acta és aprovada per l'assemblea.

Tot seguit, el president exposa el motiu d'aquesta nova reunió: els estatuts aprovats en l'anterior assemblea ens han estat retornats per la Secretaria General de l'Esport, ja que hi ha encara una sèrie de punts que s'hauran de modificar en no ajustar-se prou a la normativa i caldrà incloure'n d'altres que es va optar per no fer-los-hi figurar i que caldrà que hi siguin per llei.

Sotmès a l'assemblea el nou text dels estatuts, aquesta, per unanimitat, aprova el nou redactat d'aquesta tercera modificació. Tal com es diu, es van acceptar les esmenes que proposava la Direcció General de l'Esport i es va insistir novament que la nostra entitat figurés com a cultural i esportiva.

El president va donar per acabada l'assemblea, a les vint-i-dues hores del dia set de gener de mil nou-cents noranta-set.

Nota aclaratòria referida a aquest tema:

Amb data del 4 de juny actual, hem rebut un *certificat* de la Direcció General de l'Esport, en el qual ens indiquen que figurem inscrits en el Registre d'Entitats Esportives de la Generalitat de Catalunya, amb el número 164.

La nostra entitat es troba constituïda amb la finalitat de fomentar, desenvolupar i practicar les activitats culturals i esportives sense ànim de lucre, segons es desprèn del

contingut dels seus estatuts socials, els quals consten ratificats administrativament i enregistrats en aquella oficina pública.

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA

A la ciutat de Terrassa, a les vint-i-dues hores, i en segona convocatòria, del dia 26 de juny de 1997, en el nostre estatge social, sota la presidència del senyor Àngel Casanovas i Crespo, acompanyat dels vicepresidents, senyors Jaume Escofet i Prat i Jaume Segura i Talló, del tresorer, senyor Francesc Dalmases i Capella, i de la secretària, senyora Montserrat Pujals i Ginebreda, té lloc l'assemblea general ordinària de la nostra entitat.

Obre l'assemblea el senyor president, el qual agraeix l'assistència dels socis presents, i tot seguit la senyora secretària, d'acord amb el *primer punt de l'ordre del dia*, llegeix l'acta de la darrera assemblea ordinària, celebrada el 28 de març de 1996. És aprovada per tots els presents.

En el segon punt, s'exposen les activitats portades a terme:

La senyora Montserrat Pujals, les generals del Centre.

Per les diferents seccions, el senyor Joan Crispí, de la de Ciències Naturals; el senyor Jaume Segura, de la d'Alta Muntanya; el senyor Albert Baucells de la d'Investigacions Subterrànies; el senyor Francesc Duran de la d'Esquí; el senyor Antonio Luque, de la d'Excursions; la senyora Anna Mas, de la Infantil; la senyora Francesca Sánchez de la Biblioteca, i la de Fotografia la comenta la senyora Montserrat Pujals.

En l'apartat tercer, el senyor Francesc Dalmases presenta l'informe de tresoreria i el projecte de pressupost per a l'any actual.

Els fets remarcables de l'exercici han estat els següents: publicació de tres exemplars del nostre portaveu *ARXIU*, la compra d'un ordinador/impressora.

Cal remarcar que el senyor Abel Colomé, exsoci de l'entitat ha fet un retorn de 450.000 pessetes.

Continua el senyor Dalmases i diu que l'emissió d'un sol rebut anual de les quotes d'associat per a tothom ha representat una disminució dels costos per aquest concepte. Contràriament, preocupa el tema dels rebuts impagats, que, l'any 1996, va ser d'un 12,86% superior al dels últims anys, i el recobriment d'aquests rebuts morosos resulta cada vegada més difícil. Caldrà trobar-hi una solució.

Dins de l'apartat de despeses generals, comenta el cost que ha significat la Marxa Popular, els ajuts a les seccions i altres col·laboracions i participacions en actes diversos. Cal destacar també, en aquest apartat, l'increment dels premis del nostre saló de Fotografia i l'ajut a l'expedició al Tirich Mir.

En l'apartat de despeses d'administració, s'esmenten els diferents conceptes necessaris per al bon funcionament del Centre.

En el grup de serveis al soci, informa com a tema principal el cost de la publicació de l'ARXIU i la despesa dels periòdics informatius mensuals.

El capítol de despeses es resumeix amb les següents dades en percentatges: despeses generals el 16,64%; administració 26,17%; reversió als socis 49,24%, i despeses diverses 7,95% del total de despeses.

En l'apartat d'ingressos, les diferents subvencions i col·laboracions que hem obtingut han representat el 18,25% del total. En el resum total de l'exercici s'ha produït un dèficit de 39.748 pessetes.

L'assemblea dóna la seva conformitat a l'informe econòmic.

L'informe de la presidència és el *quart punt de l'ordre del dia*, i el senyor Àngel Casanovas explica que en aquest primer any de la seva gestió se sent satisfet de la col·laboració que ha rebut per part de tots els membres de la junta i dels associats. Pensa que hauran de ser els socis els que hauran de valorar si la tasca portada a terme en comú ha estat encertada

Comenta que l'actual assemblea s'ha celebrat avui, una mica més tard del que és habitual, pensant que seria millor fer-la coincidir amb el final de curs de la majoria d'activitats. Això no obstant, la part econòmica s'haurà de continuar valorant per anys naturals.

No s'ha portat a terme l'arranjament de la sala d'estar- bar. Motius econòmics ho han impedit. Caldrà pensar en la finalització del contracte d'arrendament del nostre local. Haurem de parlar d'aquesta qüestió detingudament i convocar una assemblea extraordinària de socis.

S'ha impulsat l'organització de la nostra biblioteca per tal de poder-la posar a l'abast de tots els nostres associats.

Hem mantingut una bona col·laboració amb altres entitats, tant en temes culturals com de recerca de solucions a problemes comuns. S'han signat convenis de col·laboració amb l'Ajuntament de la ciutat i amb la Diputació de Barcelona.

Ha sortit a la llum la segona edició del mapa de Sant Llorenç del Munt. La Diputació de Barcelona ens diu que faria un ajut si pensem fer una edició revisada i posada al dia. Ens farà falta la cooperació dels nostres associats entesos en la toponímia i en els canvis produïts recentment en camins i comunicacions.

La junta vol retre homenatge als antics socis de la Secció de Muntanya que van fer primeres ascensions, com també obsequiar amb l'escut de l'entitat en or o en plata als antics presidents i vicepresidents.

El senyor president informa l'assemblea del fet que finalment han estat aprovats els estatuts de la nostra entitat i amb l'especificació de les nostres activitats, tant culturals com esportives.

Acaba el senyor Casanovas la seva exposició fent constar el seu agraïment als nostres associats que han portat endavant el tema del GR, la publicació del periòdic informatiu mensual, com també als diferents col·laboradors de la nostra entitat que van dedi-

car temps, saber i esforç en l'edició del llibre sobre Sant Llorenç del Munt publicat pel Diari de Terrasa.

Els assistents manifesten la seva aprovació a la gestió de la presidència.

Precs i preguntes és el *cinquè punt de l'ordre del dia*.

El senyor Manuel Planchat pregunta si la col·laboració amb altres entitats és referida a un període de temps limitat o indefinit. També pregunta si es té bona cura amb els temes de les conferències organitzades amb altres entitats, i així mateix si ja no se celebraran més actes com els que es feien habitualment els dijous.

Li contesta el senyor Casanovas que no hi ha res definit, i llegeix els títols de les pròximes conferències.

Es comenta la possibilitat de l'augment del nombre de socis i també de la revisió del preu de les quotes i de les causes que motiven els impagats dels rebuts.

El senyor Planchat s'interessa pel conveni amb la Diputació de Barcelona i diu si n'hi ha un de subscrit, perquè es forma part també d'un altre grup que va en sentit contrari d'aquella institució, i sembla contraproduent que estiguem a les dues bandes.

Contesta el senyor Casanovas que hi ha un conveni, però que no obliga a estar d'acord amb tot el que ells fan.

El senyor Jaume Galofre també hi intervé i diu que a ell li sembla bé que s'estigui en aquesta posició, que no sempre s'hi guanya, però que ha de ser així.

Sense altres intervencions, el senyor president dona per acabada l'assemblea, a les zero hores i quaranta minuts del dia 27 de juny de 1997.

La Junta Directiva per aquest curs ha sofert algunes modificacions, que exposem tot seguit:

JUNTA DIRECTIVA DEL CURS 1997

<i>President</i>	Àngel Casanovas i Crespo
<i>Vicepresidents</i>	Jaume Segura i Talló (afers esportius) Julià Fosses i Fortin (afers secretaria interior) Jaume Escofet i Prat (relacions externes)
<i>Secretària</i>	Montserrat Pujals i Ginebreda
<i>Tresorer</i>	Francesc Dalmases i Capella
<i>Comptador</i>	Antoni Vicente i Arroyo
<i>Informació</i>	Xavi Pereira i Olivé (full mensual)
<i>Actes i conferències</i>	Joan Llobet i Fruitós
<i>Arxiu i publicacions</i>	Salvador Vives i Jorba Francesc Palet i Setó Valentí Fabrés i Cardona
<i>Local</i>	Pere Anglès i Sabater
<i>Biblioteca</i>	Francisca Sánchez Lara
<i>S.A.M.</i>	Josep Serrano i Batalla
<i>S.I.S.</i>	Albert Baucells i Milla

<i>S.C.N.</i>	Joan Crispí i Escursell
<i>Secció de Fotografia</i>	Jordi Sales i Bayona
<i>Secció d'Esquí</i>	Pilar Mampel i Tusell
<i>Secció d'Excursionisme</i>	Antoni Luque i Castro
<i>Secció Infantil</i>	Anna Mas i Puiggròs
	Sergi Marín i López
<i>Vocals numeraris</i>	Joan Perich i Soler
	Miquel Soler i Pi

REPRESENTACIÓ DEL C.E.T.

<i>Assemblea General de la Caixa de Terrassa</i>	Francesc Dalmases i Capella
<i>Comissió consultiva del Parc de Sant Llorenç</i>	Jaume Galofre i Gabarró Rosa Sucarrats i Font
<i>Agrupació Defensa Forestal Representant al Consell del Medi Ambient de Terrassa</i>	Joan Llobet i Fruitós Manel Tomàs i Alastruey
<i>Fòrum Terrassenc per la protecció del Medi Ambient</i>	Manel Tomàs i Alastruey
<i>Institut Municipal de Cultura i Esport de Terrassa (IMCET)</i>	Jaume Escofet i Prat
<i>Secretaria</i>	Loreto Duaso i Salvador
<i>Consergeria</i>	Joan Paloma i Roca

ACTES SOCIALS

5a RUTA DELS TRES MONESTIRS

El dia 9 de març la nostra entitat va col·laborar a la Ruta dels Tres Monestirs amb un recorregut de 53 km. des de Sant Cugat del Vallès seguint el Camí dels Monjos fins a Sant Llorenç del Munt i després pel camí Romeu fins a Montserrat.

Aquest any s'hi ha inscrit un total de 846 participants.

Com és habitual, el Centre ha col·laborat en l'avituallament en el paratge de l'Alzina Teresa, a sota de l'Obac.

XIII MARXA POPULAR DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

Les Arenes - Sant Sebastià de Montmajor - Les Arenes - 11 de maig

Aquest any la Marxa l'hem feta per terres de Sant Llorenç Savall, Sant Feliu de Codines i Castellar. Sortim de Les Arenes passant per la casa de pagès de Can Cadafalch, l'ermita de Sant Sebastià de Montmajor i tornant a Les Arenes amb un total de 22 km.

El total d'inscrits va ser de 269; 264 de sortits i 262 d'arribats (97,40%). S'han establert 2 controls de pas.

La mitjana de la Marxa va ser de 4 hores 55 minuts.

Els trofeus van ser per:

- *Trofeu a la Regularitat:* Enric Cama
Miquel Costa
Eulàlia Puig
- *Participant masculí de més edat:* Àngel Carles Soriguera
- *Participant femenina de més edat:* Carmen Barrón Albert
- *Participant masculí de menys edat:* Joan Mesa de Luis
Arnau Sebastià Mesa
- *Participant femenina de menys edat:* Núria Vives Nogales
Montserrat Alcaraz García
- *Entitat amb més participants:* Unió Excursionista de Sabadell

65a DIADA DE GERMANOR A CAN ROBERT

Teníem programada aquesta celebració pel dia 2 de juny de 1996, amb els acostumats actes del matí (curses, concursos, jocs, etc.) i les sardanes per la Cobla Principal de Terrassa a la tarda, quan un temps de pluja persistent ens obligà a la seva suspensió.

Es va projectar de nou pel dia 14 de juliol amb el mateix programa d'activitats inicial.

Per error, vam deixar de consignar aquesta festa en els números 90 i 91 de l'anterior *Arxiu*, corresponent al període juliol-desembre de 1996. Demanem disculpes per la nostra descurança. No volem, però, deixar sense ressenyar la nostra Diada més entranyable i que es portà a terme feliçment sis setmanes més tard.

66a DIADA DE GERMANOR A CAN ROBERT

Una nova proposta d'activitats pel dia primer de juny d'enguany, de veritable companyonia excursionista.

Als rodals de Can Robert vam poder gaudir d'una nova Diada.

Matí: amb una excursió a La Mola, passejada ciclista amb BTT, xocolatada, concursos, jocs, trencament d'olles i lluita a la corda.

Havent dinat, a mitja tarda, la Cobla Principal de Terrassa ens oferí un bell programa de sardanes, mentre es lliuraven els premis als guanyadors dels concursos i jocs.

Una bella festa compartida per nombrosos consocis i amics.

DIADA DE SANT BERNAT DE MENTHON

El dia 15 de juny es va celebrar la diada en honor del nostre patró, amb una nodrida assistència.

El pare Joaquim Garrit i Rigol oficià la missa solemne en el cenobi de La Mola. Processó amb la imatge del Sant i benedicció dels utensilis de muntanya.

Escalada col·lectiva a la Cova del Drac i dinar de germanor compartit entre escaladors i muntanyencs a Can Robert.

Publicació d'uns Goigs, a cura de la Secció d'Alta Muntanya, amb dibuixos i orles a càrrec del nostre consoci Sr. Joaquim Pérez i Raventós.

NOTICIARI DIVERS

MALALTIA I FELIÇ RECUPERACIÓ D'UN CONSOCI

Ens referim al nostre consoci el Sr. Jaume Fabrés i Amorós, que a primers de l'any 1996 sofrí una greu malaltia.

Intervingut quirúrgicament i després d'una lenta, però efectiva, recuperació, sortosament ha superat aquesta dolència.

La seva fortalesa física i d'esperit han fet que aconseguís restablir-se totalment.

Tots ens en felicitem.

NECROLÒGICA

ISIDRE ALMIRALL i TREMP

Lamentem la pèrdua del nostre consoci, que morí el dia 5 de març a l'edat de 71 anys.

Fou col·laborador de la nostra entitat en la tasca de cobrador, càrrec que exercí eficaçment durant força anys.

Expressem a la seva esposa Maria Sancho i als seus fills Francesca, M. Dolors, Jordi i Albert, i a la resta de familiars el nostre condol.

BIBLIOTECA

OBRES INGRESSADES PER ADQUISICIÓ:

- *El Canigó, història i mite*. Joseph Ribas. Euro Editorial, 1996.
- *Montserrat, mapa topogràfic. Serralada prelitoral catalana*. Jordi Oliver i Pausas. Editorial Alpina, 1996.
- *Aspectes històrics de Sta. Coloma de Queralt i els seus rodals*. Salvador Palau Rafeca "El Galo". Arxiu Galo, 1993.
- *Biosfera*. Volum 8. Praderies i Taigà. Dir. Ramon Folch. Enciclopèdia Catalana, 1997.
- *Aludes*. Pere Rodés i Muñoz. Ed. Ergon.
- *El cinema a Terrassa*. Andreu Calaf, Dolors Font, Roser López. Comissió del Centenari del Cinema a Terrassa, 1997.
- *Centre Excursionista de Catalunya: 120 anys d'història (1876-1996)*. Centre Excursionista de Catalunya, 1996.

OBRES INGRESSADES PER DONATIU:

- *De la Balma de la Masia. L'hàbitat Medieval i Modern al Vallès Oriental*. Carme Barbany, Cinta Cantarell, Jaume Dantí, Rosa García, Pere Ribas, M. Encarna Terrades. Museu de Granollers, 1996.
- *Sant Llorenç*. Dir. Joan Carles Luna. Editor: Julián Sanz Soria. 1996. Donatiu de dos llibres pel Diari de Terrassa.
- *Història de l'agricultura a Catalunya*. Secció Excursionista de l'Ateneu Santjustenc (SEAS), 1997.
- *Les Masies de Terrassa*. Museu de Terrassa, 1997.

COMENTARI DEL LLIBRE *CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA: 120 ANYS D'HISTÒRIA (1876-1996)* - Barcelona, novembre de 1996

Magnífica edició commemorativa d'aquesta efemèride, en un volum de més de quatre-centes pàgines, pulcrament editat i amb gran profusió de fotografies. L'obra es divideix en quatre grans apartats:

- *des dels inicis (1876) al 1891*
- *del 1891 al 1939*
- *del 1939 al 1976*
- *del 1976 al 1996*

Ens complau expressar la presència en aquestes pàgines del llibre de conciutadans i consocis nostres que, cridats a més altes empreses, es vincularen en una o altra ocasió al C. Excursionista de Catalunya. Pel seu interès, hem resseguit l'obra detingudament. Hem sabut trobar-hi dotze noms, que citem per ordre alfabètic:

- Bacardit i Puig, Narcís citat a la pàg. 257
- Cadevall i Diars, Joan citat a la pàg. 62
- Castells i Cañameres, Salvador citat a la pàg. 250
- Domènech i Fargas, Josep M. citat a la pàg. 4, patrocinador i subscriptor de l'obra, i compilador i redactor del capítol de la Bibliografia del llibre.

- Fabrés i Amorós, Jaume citat a les pàg. 243, 257, 278, 282, 286, 291, 298 i 300
- Palet i Barba, Domènec citat a la pàg. 48
- Planchat i Villacampa, Manuel subscriptor de l'obra, participa i obté premis en concursos de fotografia
- Sallent i Gotés, Àngel citat a la pàg. 62
- Santamaria i Monné, Joan citat a la pàg. 88
- Serrat i Comerma, Narcís citat a la pàg. 341
- Soler i Palet, Josep citat a la pàg. 74
- Villanova i Casacuberta, Rosa citat a la pàg. 243

Detalls que consten en el volum, referits a:

- BACARDIT I PUIG, NARCÍS
pàg. 257: *La recuperació de la llengua catalana*: Albert Mosella, president del C.E.C. convoca una reunió el 2-7-1961 a la localitat de Bigues, a la casa pairal de Francesc Maspons (que és el soci degà del C.E.C.) amb els presidents o delegats de les entitats –diverses– per intentar una aproximació més gran de criteris i anhels. Per la nostra entitat hi són presents: Narcís Bacardit i Jaume Fabrés. Altres Centres, com el de Sabadell, Manresa, Granollers, Vic, també hi assisteixen.
- CADEVALL I DIARS, JOAN
pàg. 62: *Curset de botànica* en el curs de 1906-07. Col·laborador seu, és Àngel Sallent. Publicació posterior de *Flora de Catalunya*.
- CASTELLS I CAÑAMERES, SALVADOR
pàg. 250: director de la Coral de Ràdio Terrassa. Interpretació d'uns motets el 8-5-1960 en el transcurs d'un aplec multitudinari a la Mola de Sant Llorenç del Munt en homenatge de Lluís de Quadres i Feliu.
- FABRÉS I AMORÓS, JAUME
pàg. 243: *Activitats als Pirineus i als Alps*: entre 1953 i 59 en Fabrés amb la seva esposa Rosa Villanova i Casacuberta i altres amics, recorre a plaer els massissos de Neouville i Pic Long i el Pre-pirineu aragonès des del Turbó fins al Bisaurin i Castillo de Achert. El mateix Fabrés recorre àmpliament els Alps, d'on destaca la seva travessa Chamonix-Sas Fee.
pàg. 257: ja citat quan parlem de Narcís Bacardit.
pàg. 278: *Muntanyes del món (1967-71)*: projeccions titulades *Muntanyes de la Terra*, en les quals uns socis actius explicaven llurs vivències en les més llunyanes serralades del món. Noms prestigiosos com Josep Manuel Anglada, Jordi Pons, Carles Balaguer i Jaume Fabrés, entre d'altres, passaren per la sala d'actes bo i comentant llurs films i diapositives.

pàg. 282: *en una fotografia (gener de 1976) juntament amb catorze persones més, hi figura en Jaume Fabrés, en un estatge del C.E.C.*

pàg. 286: *Comissió del Centenari* que es forma l'any 1973. Dins de la Comissió General, hi figura en Jaume Fabrés.

pàg. 291: *Congrés de la UIAA a Salzburg* (Unió Internacional d'Associacions d'Alpinisme). El mes de setembre de 1975 el soci Jaume Fabrés va ser comissionat per assistir a aquest congrés i presentar-hi per part del C.E.C. la proposta oficial d'atorgar la celebració del Congrés de la UIAA per a l'any 1976 a Barcelona.

pàg. 298: La revista *Muntanya agost-desembre 1976* publicà una completa crònica del Congrés de la UIAA, signada per en Jaume Fabrés.

pàg. 300: *Aspectes esportius i socials amb motiu del centenari*: a la sala d'actes hi hagué dues conferències acompanyades de diapositives sobre la vida muntanyenca, una el 18 de novembre, pel soci Jaume Fabrés; l'altra el dia 23 següent, per Pierre Birling, del CAF de Mulhouse.

- PALET I BARBA, DOMÈNEC

pàg. 48: Junta del C.E.C. 27 desembre 1894, quan és President Francesc Maspons i Labrós, és nomenat Secretari segon, en Domènec Palet i Barba.

- SALLEN I GOTÉS, ÀNGEL

pàg. 62: ja citat quan parlem de Joan Cadevall.

- SANTAMARIA I MONNÉ, JOAN

pàg. 88: *Literatura d'orientació formativa*: l'any 1915 edició dels fascicles *L'art del bon excursionista* i l'any 1917 *Missió espiritual de l'excursionista*. El que no cita en aquest apartat és que aquestes petites publicacions van fer-se sota els auspicis del Centre Excursionista de Terrassa.

- SERRAT I COMERMA, NARCÍS

pàg. 341: *Objectiu Everest-1982; primera expedició catalana*, va ser un dels components d'aquesta expedició.

- SOLER I PALET, JOSEP

pàg. 74: *Un quadre científic mol meritori* en els primers mesos de 1918, J. Soler i Palet, historiador i arqueòleg, publicà en el Butlletí del C.E.C. un document article titulat *De les pintures murals romàniques, especialment de les recentment trobades*, en referència a l'església de Santa Maria que, juntament amb les de Sant Miquel i Sant Pere de Terrassa, formen un gran conjunt arquitectònic.

- VILLANOVA I CASACUBERTA, ROSA

pàg. 243: ja citada quan parlem de Jaume Fabrés i Amorós.

SECCIÓ DE CIÈNCIES NATURALS

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA - 13 d'octubre

– Lectura i aprovació de l'acta anterior

– Renovació de la Junta:

President: Joan Crispi
 Vice-president: Jordi Colell
 Secretari: Josep Palet
 Tresorer: Antoni Farreras
 Bibliotecària: Mireia Llonch
 Vocals: Àngel M. Hernández
 Mercè Elias
 Joaquim Pérez
 Antoni Comelles

– Llibres adquirits:

Natura de Sant Llorenç
Guia de Camp de les Orquídiades de Catalunya
Islàndia

– Propostes:

- Continuar treballant en l'exposició *Fruits i llavors silvestres de Catalunya* per dur-la a terme l'octubre del 98 al Centre Cultural de la Caixa de Terrassa.
- Concretar amb el responsable d'exposicions les dates de l'exhibició i requisits.
- Elaborar un dossier pedagògic per a l'exposició. Buscar recolzament a l'Associació de Mestres Alexandre Galí.
- Promoure altres activitats a la secció de ciències naturals no relacionades amb la botànica.

– Activitats:

- Manteniment de les sortides mensuals.
- Elaboració del material de l'exposició.

– Assistents:

Jordi Colell
 Joan Crispi
 Antoni Farreras
 Josep Palet
 Joaquim Pérez

ACTIVITATS

GENER:

Diumenge, dia 19 de gener:

SORTIDA MATINAL DE BOTÀNICA al Parc Natural de Garraf.

PROJECCIÓ dels 4 primers capítols de "El Planeta Miraculós"

COL·LOQUI amb Joan Ubach, Mireia Llonch i Àngel Hernández.

Dimarts, dia 7 de gener: *Al principi, el tercer planeta.*

Dimarts, dia 14 de gener: *El refredament de la terra.*

Dimarts, dia 21 de gener: *L'origen de l'oxigen.*

Dimarts, dia 28 de gener: *L'aparició de la vida.*

FEBRER:

Diumenge, dia 16 de febrer:

SORTIDA MATINAL DE BOTÀNICA a Montserrat, zona d'Agulles i Frares Encantats.

MARÇ:

Dilluns, dia 3 de març:

2n CURS DE FOTOGRAFIA DE NATURA:

La fotografia del paisatge, a càrrec de Francesc Muntada.

- Presentació: La llum i la pel·lícula.

Dilluns, dia 10 de març:

- Càlcul de l'exposició.

Dilluns, dia 17 de març:

- Dissenyar les fotografies de paisatge.

Diumenge, dia 16 de març:

SORTIDA MATINAL DE BOTÀNICA-GEOLOGIA a Santa Margarida de Montbui i Igualada.

ABRIL:

Dissabte, dia 5 d'abril:

SORTIDA PRÀCTICA: PN Sant Llorenç del Munt.

Dilluns, dia 7 d'abril:

- L'equip fotogràfic.

Dilluns, dia 14 d'abril:

- Problemes habituals i solucions.

Dissabte, dia 19 d'abril:

SORTIDA PRÀCTICA: PN Montseny. Pla de la Calma.

Dilluns, dia 21 d'abril:

- El treball de camp. La preparació de la sortida.

Dilluns, dia 28 d'abril:

– *Visualització i crítica de les fotografies realitzades.*

MAIG:

Dimecres, dia 1 de maig:

– *Fotografia de natura.*

Dilluns, dia 6 de maig:

– *Manteniment del material fotogràfic i arxiu.*

Dilluns, dia 13 de maig:

– *Clausura, visionat i comentari dels treballs.*

Diumenge, dia 5 de maig:

SORTIDA MATINAL DE BOTÀNICA.

JUNY:

Diumenge, dia 16 de juny:

SORTIDA DE TOT EL DIA DE BOTÀNICA al Santuari de Gresolet (Berguedà).

SORTIDA MATINAL DE BOTÀNICA AL PARC DEL GARRAF

Diumenge, dia 19 de gener

Sortida a les 7:45 del Centre Cultural de la Caixa de Terrassa en cotxes particulars fins a la Urbanització Rat-penat de Castelldefels, pàrquing de la Pleta, pla de Querol, avenc de l'Asensio, avenc de Lluís Solà, pla de Campgras, Dolina i Vallgrassa.

Àrea muntanyosa amb pendents forts a banda de mar, substrat dur molt pedregós que forma una plataforma calcària càrstica amb capes de sòl roig argilenc. L'aigua, carregada del diòxid de carboni de l'aire, dissol les roques carbonatades i modela al llarg del temps un relleu molt característic anomenat carst. Presenta *rasclers*, solquets en forma de canal gravats al damunt de les roques; *avencs* i *galeries* amb estalagmites i estalagmites; i *dolines*, enfonsaments d'una cavitat subterrània o dissolucions superficials de les roques carbonatades en forma de con invertit.

Presenta una formació vegetal típica del mediterrani meridional, d'1 a 3 m d'alçada, anomenada màquia de llentiscle i margalló; fragments d'alzinar, i pinedes de pi blanc.

De bell antuvi, tant el paisatge com el sòl han estat treballats per l'home mitjançant la ramaderia cabruna i els conreus de secà, especialment per la vinya. Actualment les comunitats vegetals es troben en procés de regeneració tot i els incendis forestals que encara les afecten.

Al centre d'interpretació de Vallgrassa ens han dit que han reintroduït la tortuga mediterrània (*Testudo hermani hermani*) al Parc Natural de Garraf amb èxit. Només les parelles reproductores inicials són localitzables per ràdio.

SORTIDA MATINAL DE BOTÀNICA ALS PRATS CULMINALS DE LA MOLA
Diumenge, dia 17 de maig

Sortida a les 7:45 del Centre Cultural de la Caixa de Terrassa en cotxes particulars a Can Robert, canal intermitja del Cingle dels Cavalls o Canal del Bolet, La Mola, camí Cova del Drac, Pou de Glaç i retorn a Can Robert.

SECCIÓ D'ALTA MUNTANYA

XXXII CURSA NÚRIA-PUIGMAL-NÚRIA

El dia 2 de març es va fer la tradicional cursa d'esquí de muntanya "Núria-Puigmal-Núria", en la seva 32ª edició. Els resultats foren els següents:

<i>Classificació</i>	<i>Equip</i>	<i>Temps total</i>	<i>Classificació</i>	<i>Equip</i>	<i>Temps total</i>
1	Manel Ramon	1:24:15	14	Cesc Zapater	2:09:45
General	Oriol Font			Jaume Segura	
2	Josep Serrano	1:31:45	15	Artur Montcau	2:11:00
General	Roger Casanovas		3 Vet.	Emili Sansalvador	
3	Roger González	1:44:00	16	Jaume Sorolla	2:14:15
	Toti Garcia			Jaume Galofre	
4	Xavi Pereira	1:45:15	17	Gemma Casanovas	2:17:00
	Jordi Puig		1 Fem.	Núria Montserrat	
5	Pep Vivó	1:46:45	18	Agnès Font	2:17:30
	Manel Sorolla		2 Fem.	Núria Serrano	
6	Roger Tutusaus	1:47:00	19	David Vicén	2:26:15
	Jordi Alcaraz			Jordi Simó	
7	Lluís Alavedra	1:52:15	20	Judith Bassols	2:29:30
	Roc Barceló			Marià Dinarès	
8	Xavi Ollé	1:54:00	21	Albert Pérez	2:31:00
	Quim Gispert			Irene Fustagueras	
9	Joan Sans	1:55:15	22	Montse Pujals	2:31:00
	Jordi Vilajosana		3 Fem.	Montse Soler	
10	Eduard Agut	1:57:30	23	Jordi Sans	2:32:45
1 Vet.	Cèsar Comas			Miquel Noguera	
11	Josep Alberich	1:57:30	24	Carme Simó	2:43:00
2 Vet.	Àngel Artigas		1 Fem. Vet.	Conxita Falcés	
12	Xavi Ortega	2:05:30	25	Jaume Buxadós	3:36:15
	Armand Cortés			Sergi Buxadós	
13	Jordi Grau	2:09:00			
	Francesc Isern				

El descens més ràpid el realitzà Roger Casanovas. El participant de més edat fou Jaume Galofre i el més jove Conxita Falcés.

El 17 d'abril es repartiren els premis i després es projectà un àudio-visual sobre les sortides col·lectives d'Esquí de Muntanya, a càrrec del Sr. Marià Dinarès. També se sortejà material cedit per les cases col·laboradores de la Cursa.

SECCIÓ D'ESQUÍ

ACTIVITATS DEL CURS 1996-1997

ESQUÍ ALPÍ

L'inici de la temporada va ser molt optimista! Les primeres nevades caigudes al desembre ens van permetre d'iniciar la temporada pel pont de la Puríssima. Uns cinquanta esquiadors del club varen començar els entrenaments a l'estació de la Masella. I pocs dies després, les fortes nevades de finals de desembre no sols ens varen permetre de gaudir d'una neu immillorable i d'un paisatge idíl·lic durant totes les vacances de Nadal, sinó que ens assegurava la temporada. Això va permetre una intensa preparació per als nostres esquiadors, amb la finalitat d'enfrontar les competicions en les millors condicions possibles.

25è Curset d'aprenentatge i perfeccionament d'esquí alpí. Aquest any van participar-hi uns 350 cursetistes d'entre els 6 i els 55 anys. La bona condició de la neu, junt amb les millores considerables que s'han anat fent a l'estació de la Masella i el bon nivell dels monitors van ajudar a fer que fos tot un èxit.

Com cada any, el darrer dia es va fer la cloenda dels cursets, amb una xocolatada i el lliurament de premis i diplomes.

XIV Curset d'esquí de fons. Es va desenvolupar a les pistes d'Aransa, amb una participació d'uns 30 cursetistes que van gaudir, aprendre i perfeccionar aquesta modalitat de l'esquí.

Esquí alpí de competició. Els corredors del Club d'Esquí del C.E.T. van participar en totes les curses programades per la Federació Catalana i Espanyola, en les diferents modalitats i categories, i també en algunes curses internacionals. Cal destacar:

- Seleccionats per als Campionats Universitaris de Catalunya: Georgina Arnau (6a en el gegant), Maya Soler (9a en el gegant), Jordi Parareda i Raül Capdevila.
- Seleccionats per als Campionats d'Espanya Universitaris: Maya Soler (4a en la prova gegant).

- Seleccionats per als Campionats d'Europa Infants (la Barrufa): Raül Capdevila i Carolina Arnau.

- Seleccionats per al Campionat d'Espanya Juvenil: Georgina Arnau, Maya Soler i Marc Tugues.

- Seleccionats per als Campionats d'Espanya Infants: Guillem Capdevila (campion d'Espanya en l'especialitat d'eslàlom i 7è en el supergegant), Carolina Arnau (campiona absoluta en el supergegant, subcampiona en eslàlom i primera de la combinada), Judit Sala (3a en el supergegant i 5a en la combinada), Verònica Luengo (10a absoluta).

El Club d'Esquí Terrassa va organitzar dues curses que estan incloses en el calendari de la Federació Catalana d'Esquí Alpí: *Sisè Trofeu Ciutat de Terrassa*, Campionat de Catalunya Juvenil, i el *1r Picarol de Neu*, destinada als alevins. Totes dues van disputar-se a la Masella, amb una excel·lent organització, gràcies a l'esforç de tècnics, pares, corredors i de molts altres col·laboradors.

Campionat de Terrassa. Aquest no va poder celebrar-se a causa de la manca de neu.

49è Campionat del Vallès. El C.E.T. va participar en la tradicional cursa del Vallès, que aquest any va celebrar-se a Arinsal. Les classificacions dels terrassencs varen ser molt satisfactòries.

Comiat a la neu. Corredors, pares, tècnics, amics i familiars vam trobar-nos al local del C.E.T. per fer una mica de balanç de la temporada. Es va aprofitar l'ocasió per presentar el nou equipament d'esquís i botes per a la propera temporada, i finalment es va convidar tothom a un pisolabis.

La Masella, 2 de març de 1997.

SECCIÓ D'EXCURSIONISME

SORTIDES

Mes de gener, dia 12. ELS CAMINS HISTÒRICS DE TERRASSA (X): El camí ral de Terrassa a Castellar del Vallès per Sant Julià d'Altura. Vocal: Francesc J. Suárez.

Dia 12. PETITES TRAVESSADES FAMILIARS LII (2ª època): Tradicional excursió nadalenca, amb visita als pessebres de Castellar del Vallès. Vocal: Francesc J. Suárez.

Dia 12. MATINAL DE COLL D'ESTENALLES A VACARISSES. Vocals: Joan Alcaraz i Lluís Martínez.

Dia 12. SENDER DEL MASSÍS DELS PORTS ALS PIRINEUS G.R. 7 1a part, 4a etapa: Rasquera-Tivissa (15 km.). Grup de Senders.

Mes de febrer, dia 2. ELS CAMINS HISTÒRICS DE TERRASSA (XI): El camí veïnal de Terrassa a Vacarisses. Vocal: Francesc J. Suárez.

Dia 9. SENDER DEL MASSÍS DELS PORTS ALS PIRINEUS G.R. 7 1a part, 5a etapa: Tivissa-Colldejou (26 km.). Grup de Senders.

Dia 16. PETITES TRAVESSADES FAMILIARS LIV (2ª època): Recorregut per la comarca de l'Anoia. Sant Martí de Tous, la Fou i visita a Santa Coloma de Queralt. Vocals: Julià Fossas i Ció de Torre.

Dia 16. MATINAL A SANT LLORENÇ DEL MUNT. Vocal: Paco Martínez.

Dia 23. EXCURSIÓ A COLLSACABRA. Vocals: Jaume Busqueta i Núria Arnan.

Mes de març, dia 2. ELS CAMINS HISTÒRICS DE TERRASSA (XII): El camí ral de Terrassa a Rellinars per l'Obac, pel camí veïnal de Matadepera a Rellinars per l'Obac. Vocal: Francesc J. Suárez.

Dia 16. SENDER DEL MASSÍS DELS PORTS ALS PIRINEUS G.R. 7 1a part, 6a etapa: Colldejou - Collada de l'Alforja (25 km.). Grup de Senders.

Dia 16. PETITES TRAVESSADES FAMILIARS LV (2ª època): Sortida al Berguedà. Vocals: Maria Soler i Manuel Planchat.

Dia 23. EXCURSIÓ AL PUIG SACALM (El Ripollès). Vocals: Antoni Luque i Neus Cañellas.

Mes d'abril, dia 6. ELS CAMINS HISTÒRICS DE TERRASSA (XIII): El camí ral de La Barata a Terrassa. Vocal: Francesc J. Suárez.

Dia 13. SENDER DEL MASSÍS DELS PORTS ALS PIRINEUS G.R. 7 1a part, 7a etapa: Collada de l'Alforja - Mont-ral (24 km.). Grup de Senders.

Dia 20. MATINAL A MONTSERRAT. Vocal: Joan Torras.

Dia 20. PETITES TRAVESSADES FAMILIARS LVI (2ª època): El Castell de Centelles i la Vall del Congost. Suspesa pel mal temps. Vocal: Albert Gaisser.

Dia 27. SORTIDA ALS RASOS DE PEGUERA (Berguedà). Vocals: Xavi Pereira i Antoni Luque.

Mes de maig, dia 4. MATINAL A MONTSERRAT. Vocal: Paco Martínez.

Dia 18. SENDER DEL MASSÍS DELS PORTS ALS PIRINEUS G.R. 7 1a part, 8a etapa: Mont-Ral - Prenafeta (25 km.). Grup de Senders.

Dia 25. PETITES TRAVESSADES FAMILIARS LVII (2ª època): Coll Sacreu, El Montalt (595 m), Caldes d'Estrac (Caldetes). Vocals: Pere Torrella i Josep Álvarez.

Dia 25. SORTIDA A LA SERRA DE L'ALBERA. Vocals: Julià Fossas i Ció de la Torre.

Mes de juny, dia 8. ELS CAMINS HISTÒRICS DE TERRASSA (XIV): El camí ral de Terrassa a Mura per La Barata i Matadepera. Vocal: Francesc J. Suárez.

Dia 8. SENDER DEL MASSÍS DELS PORTS ALS PIRINEUS G.R. 7 1a part, 9a etapa: Pontils - Prenafeta (22,8 km.). Grup de Senders.

Dies 14 i 15. SORTIDA A NÚRIA I EXCURSIÓ AL PUIGMAL. Vocal: Joan Alcaraz.

Dia 29. EXCURSIÓ A LA BALMA DE VANSÀ I AL POBLET DE MONTADÓ (Serra de Comiols, La Noguera). Vocals: Joan Torras i Xavi Pereira.

Dia 29. PETITES TRAVESSADES FAMILIARS LVIII (2ª època): Cloenda del cicle 96-97. Sortida al Berguedà, de l'església pre-romànica de Sant Quirze de Pedret a Vilada. Vocal: Antoni Garriga.

SECCIÓ INFANTIL

ACTIVITATS

Diumenge 19 de gener: JOC DE CONEIXENÇA DE LA CIUTAT DE TERRASSA. A través d'un Quo Vadis els nens van recórrer i conèixer els monuments de la nostra ciutat.

*Diumenge 2 de febrer: SORTIDA CULTURAL AL MUSEU PALEONTOLÒGIC DE SABADELL perquè els nens veiessin com des del present estudiem el passat. També vam visitar el MUSEU D'HISTÒRIA DE SABADELL. I a la tarda, al parc de Catalunya, vam ver una gimcana en la qual els punts de control eren els diferents estats evolutius de l'home fins a arribar a l'actual *Homo sapiens sapiens*.*

Diumenge 16 de febrer: SORTIDA A SANT LLORENÇ SAVALL perquè els nens descobrissin el vessant nord-est del Parc Natural de Sant Llorenç. L'activitat del dia era introduir el Centre d'Interès en el que es basaven les activitats del Moviment d'Esplais del Vallès.

Dissabte 1 i diumenge 2 de març: SORTIDA AMB TOTS ELS ESPLAIS DEL MOVIMENT D'ESPLAIS DEL VALLÈS, en la qual, dividits per grups d'edat, els nens van anar a diferents cases de colònies i van realitzar diverses activitats, diferents per a cada grup d'edat.

Diumenge 16 de març: SORTIDA A LA PLATJA D'OCATA (El Masnou), on férem un concurs de castells de sorra per equips i, a la tarda, vam jugar a futbol, recollírem petxines i es féu un intent de castells humans i falcons.

SECCIÓ D'INVESTIGACIONS SUBTERRÀNIES

ASSEMBLEA ANUAL REGLAMENTÀRIA

El dia 11 d'abril se celebrà, a la sala d'actes del Centre, l'assemblea anual reglamentària de la S.I.S., sota la presidència d'en Francesc Navarro. Després de llegir-se i aprovar-se l'acta de l'assemblea anterior, es presentà l'estat de comptes, i a continuació el president informà de totes les activitats dutes a terme en el transcurs de 1996.

En aquesta assemblea en sortí nomenat un nou president, l'Albert Baucells, el qual presentà la nova junta directiva de la secció. Aquesta quedà formada per:

<i>President:</i>	Abert Baucells i Milla
<i>Vicepresident:</i>	Jaume Casanovas i Comas
<i>Secretària:</i>	Helena Montalban i Padilla
<i>Tresorer:</i>	Juan Ramon Cantano Gamero
<i>Bibliotecari:</i>	Carlos Casas Giménez
<i>Responsable Cos de Monitors:</i>	Raül Ruiz Muñoz
<i>Vocals de material:</i>	Rafael Ruiz Ferrando Ferran Aguirre i Sánchez
<i>Vocal numerari:</i>	Francesc Navarro i Garcia

El nou president presentà el programa del curs de 1997, en el qual destaquem:

- Cursos d'iniciació a l'espeleologia.
- Campanya als Pics d'Europa.
- Continuació dels treballs a la Uelh deth Tur.

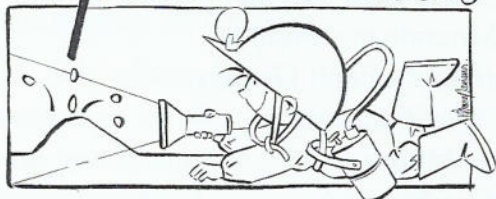
- Participació i contribució als actes del Centenari de l'Espeleologia a Catalunya (proposta de posar el nom de mossèn Norbert Font i Sagué a un carrer de Terrassa, sortida d'època, exposició de fotografies dels inicis de l'espeleologia a Terrassa...).

L'assemblea acabà, com és costum, amb l'apartat de precs, preguntes i suggeriments per part dels assistents.

El nou president de la S.I.S., Albert Baucells –a l'esquerra–, junt amb l'anterior, Francesc Navarro i la secretària, Helena Montalban, en l'assemblea d'enguany.

espeleokinder

Secció d'Investigacions Subterrànies del Centre Excursionista de Terrassa

ESPELEOKINDER

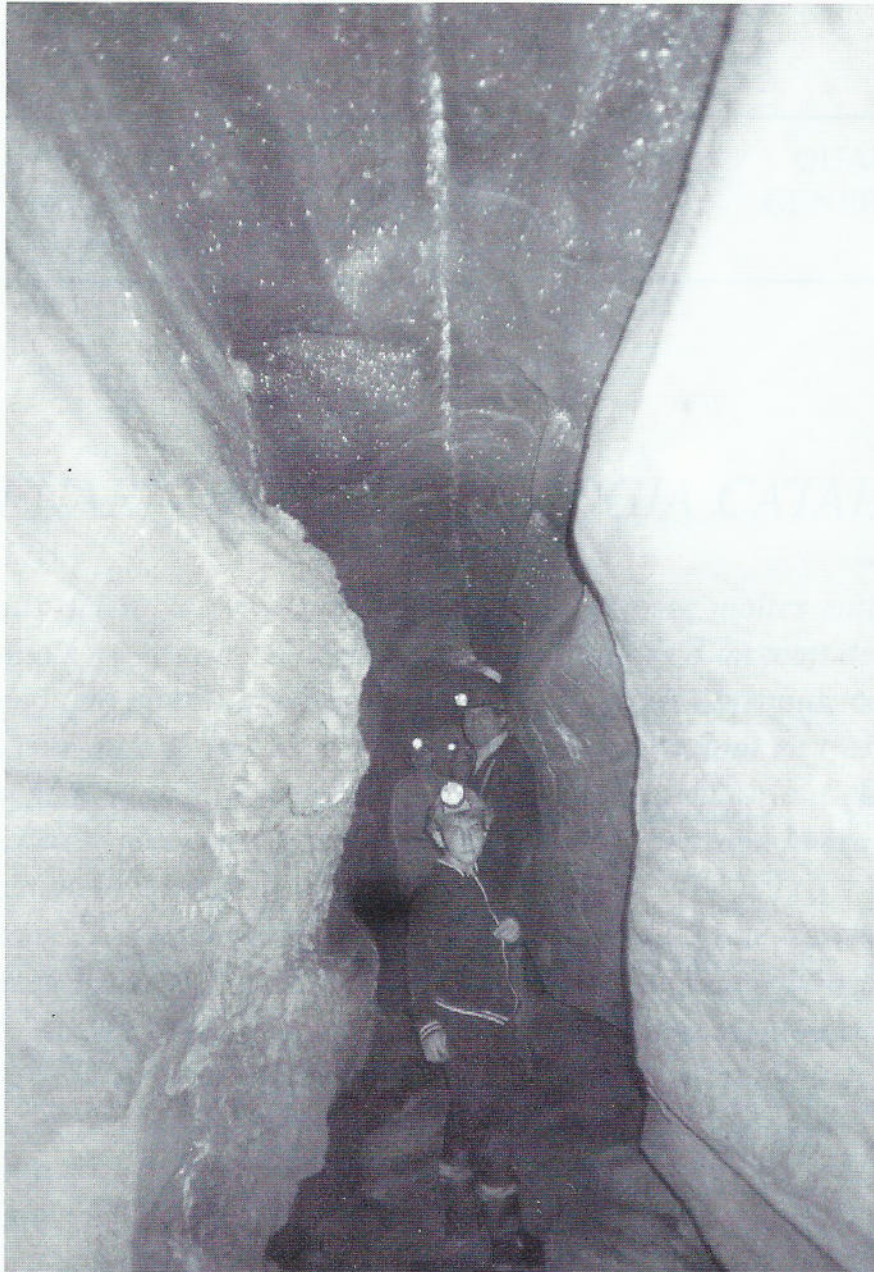
Amb la sortida matinal feta el dia 5 de gener als avencs de les Vinyes Velles i Sense Nom, al terme de Mura, s'inicià el cinquè cicle de sortides d'espeleologia enfocades de cara als infants i als seus pares.

El dia 26 de gener, a Sant Llorenç, s'explorà l'avenc de Can Torres, i el 27 de febrer, l'històric avenc del Pla d'Ancosa, a la Llacuna, comarca de l'Anoia.

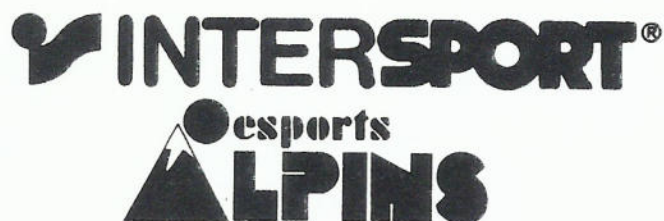
La sortida del 16 de març es va fer al conegut avenc del Llest, a la serra de l'Obac, i el 27 d'abril ens traslladarem al Pla del Camp Gras, al massís del Garraf, on es van fer diversos equips i es davallaren els avencs del Carol, del Camp Gras, de la Fragata, del Bastó i l'Hanna Svacbroc.

Els dies 24 i 25 de maig es va fer una sortida al Berguedà, on vam menjar i dormir a la casa de colònies de Campalans, prop de Borredà. El dissabte a la tarda vam visitar Sant Jaume de Frontanyà, i el diumenge es va explorar el sistema de guix de Rotgers.

La sortida del mes de juny es va fer els dies 28 i 29, i vam anar a Sales de Llierca (la Garrotxa). L'estada es va fer a la casa de Can Serola, i el dia següent es va anar a les Bores del Borró.

Bores del Borró. 29 de juny.

40 ANYS ESTIMANT LA NATURA

TERRASSA:

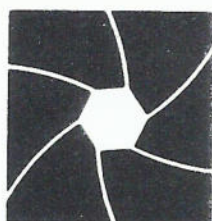
Avda. Abat Marçet, 193*
Telèfon 788 38 72

Carrer Rutlla, 31
Telèfon 784 09 22

SABADELL:

Rambla, 116*
Telèfon 725 47 67

* Parking gratuït

FOTOGRAFIA
INDUSTRIAL
I PUBLICITÀRIA

VIRGILI VERA

Murillo, 14
Telèfon (93) 789 07 01
Fax (93) 788 95 39
08224 TERRASSA

FOTOS FRANCINO

Major, 9 - Tel. 780 23 11
Ample, 49 - Tel. 788 17 77
Plaça del Triomf, 27 - Tel. 788 17 77
Terrassa

PONSA

JOIERIA - RELLOTGERIA - REGALS

Concessionari de les marques

ROLEX - CARTIER - BAUME & MERCIER

Font Vella, 46 - Telèfon 784 11 40 - 08221 TERRASSA

